

Nemunas

Nr.11
(284-725)

2010 m.
kovo 25-31 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Tiltai

Nemirtingieji

Gediminas JANKAUSKAS

Kuklus Luiso Bunuelio žavesys

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Žalia (ne)vizitinė kortelė

Klasikos festivalis 4 p.

3-7 p.

Povilas Sigitas KRIVICKAS

Pabendravimas
su dviem
išmintingom
damom

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Tamsus grožio
fonas

Trio „Claviola“.
Narcizo FREIMANO nuotrauka

Animacijos fabriko
darbininkai

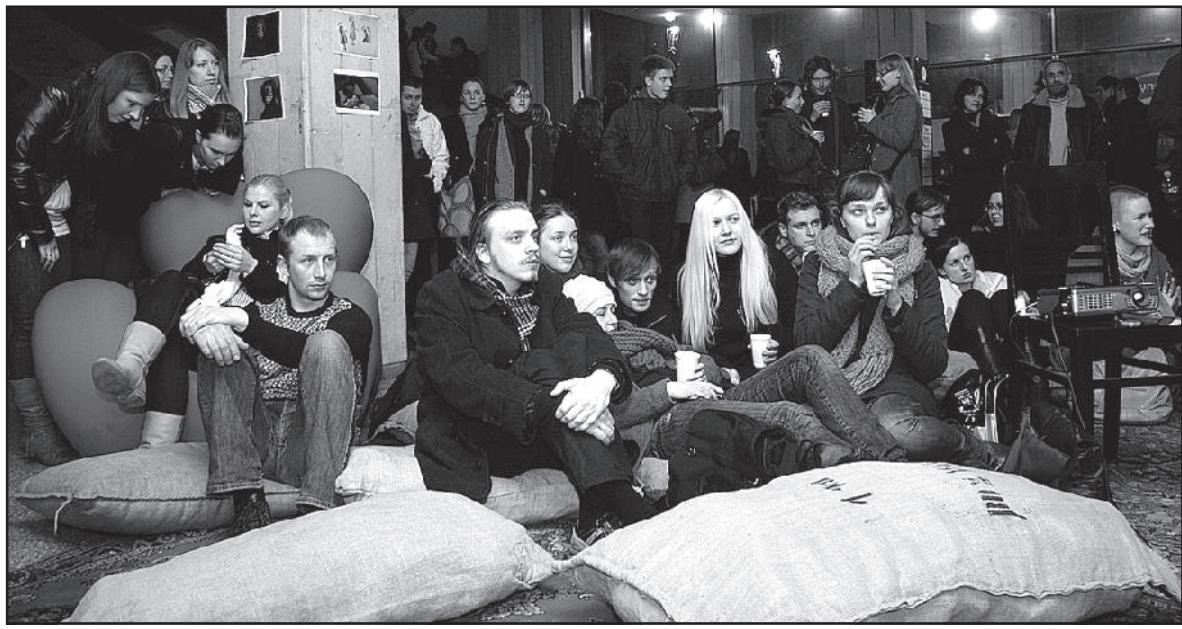
2 p.

Lietuvos Nepriklausomybės
atkūrimo 20-metį šventėme
Maskvoje

9 p.

Vilniaus
langas 10 p.

Žiūrovų antplūdis. Nerijaus DUBSTOS nuotrauka

Animacijos fabriko darbininkai

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Prisipažinkite, animacinių filmų žiūrėjote labai seniai. Jei turite vairą, jau sunkiai priimate jų mylimą šiandieninį „hardkorą“ ir beveik taip pat sunkiai tapatinatės su išaugta „senaja animacija“. Paskutiniai animaciniai patyrimai gal dar siekia MTV muzikinio klipo stilistiką ir... sąrašas baigiasi. Manote, jog tai normalu, nes iš animacijos išaugama kaip iš pasakų ir smėlio dėžės, tačiau – nebūtinai. Profesionalūs animatoriai Lietuvoje visai pelnytai skundžiasi dėmesio stoka ir ištirpusia auditorija. Jie, neradę nišos savo darbams skeleisti, išskyrus itin retas galimybes pasirodyti kino festivaliuose, eina į komercinių palankias sritis ir ne savo noru primiršta tikrosios animacijos kanonus.

Tačiau kartais atsiranda prošvaicių ir norinčių tokią situaciją keisti. „Open Culture“ bei Menodubobe.com sujungė pajėgas ir kovo 19 d. pakvietė visus Menų centre artimiausius susipažinti su Lietuvos animacijos scena, kūrybos procesais ir technikomis. Pakvietė ir „Animacijos fabrike“ sulaukė daugiau panorusių susipažinti, nei tikėjosi. „Open Culture“ pasiūlė seminarą, tačiau Menų centre jau priimta siekti maksimalizmo ir didesnių iššūkių, todėl renginys prasiplėtė iki beveik festivalio margumo. Pirmasis startavo seminaras „Kaip gimsta animacija“. Kas iš tiesų yra animacija ir kaip ji gimsta, publikai nuo seno iki mažo pasakojo VDA animacijos absolventės Sigutė Kučikaitė ir Monika Žeknytė. Jei vaikai sėdi pusantros valandos trunkančiame seminare ir apie jų numylėtinės animacijos atsiradimo subtilybes klausosi net išsižioje, vadinas, Meno centro nu-

stata publikai suteikiti ne tik linksmybių, bet ir galimybę tobulėti, absolūciai pasiteisino. „Kaune yra daugybė vietų, kuriose galima pasilinksinti ir gerai praleisti laiką. O mes norime tai suderinti su nauda. Edukacijos tikslu įtraukta į kiekvienu mūsų organizuojamą renginį“, – teigia Meno centro steigėjai Aleksandras Pasevinas ir Gintarė Žitkevičiūtė.

Vėliau M. Žeknytės, vienos iš pranešėjų, animacinis muzikos klijas pagaliau pateko į likimo jam nulemtą vietą. Iki šiol jis, nors ir muzikinis, buvo likęs dūlėti kaip tylus VDA baigiamojo darbo dokumentas – paprastas animacinis filmukas. Atlikėjas Patris Židelevičius, kuris nebuvo matęs animacijos klipo ir nepažinojo jo autoręs, priėmė iššūkį ir čia pat jį gyvai įgarsino. Senosios begarsio kino tradicijos naujausiai laikais atgimė per šiuolaikines priemones ir technologijas. Vaizdas ir garsas pagaliau susiliejo į gyvą visumą. Vėliau muzikantas pakvietė į koncertą, prisodintą eksperimentinės muzikos bei elektronikos garsų.

Tačiau didžiausiu „Animacijos fabrike“ eksperimentu tapo laisva mėgėjų ir profesionalų animacijos peržiūra. Dviejuose ekranuose buvo galima pamatyti pradedančiųjų ir žinomų animatorių darbus, apžiūrėti parodėlę bei neformalai pabendrauti su animatoriais. Programa netilpo į renginio rėmus, todėl visą šią savaitę užėjus į Meno centrą bus galima pratęsti pažintį su Lietuvos meistrų kūryba ekrane. O mėgėjai atsiuntė 40 minučių eksperimentų. Maždaug trisdešimtyje animacinių filmukų, kurie trunka nuo dešimties sekundžių iki dešimties minučių, atsipalaivedavę ir todėl labai patrakę neprilausomi menininkai ir šiaip prijaučiantieji liejo savo idėjas visiškai nesivaržydamis. „Profesionalūs animato-

riai, baigę meno akademijas, turi susikūrė aiškius kūrybos rėmus, kurių negali ar nenori peržengti, jaučiasi šiek tiek sukaustyti. O vien tik sau animacinius filmukus kriantys mėgėjai pasineria į neįtikėtinus eksperimentus. Mano akių žiūrint, nepatyrimas ir neprofesionalumas gana dažnai tampa jų kūrybos privalumu. Nemokėjimas naudotis technologijomis skatina eksperimentuoti, veda į ieškojimus. Todėl man kai kurie mėgėjų bandymai atrodė įdomesni net už profesionalų. Jie nemégina gvildenti konkretių temų, nenori išreikšti svarbių minčių – paprasciausia eksperimentuoja ir linksta į konceptualumą“, – sakė A. Pasevinas.

Mėgėjai mėgėjais, tačiau rimti kūrybiniai siekiai niekada ne pro šali. Todėl tiems, kurie dar ne iki galo įtrauki į animacijos gyvenimo sūkurį, buvo pristatyta dokumentinio filmo apie pirmąjį Lietuvos kinematografininkų ir lėlinės animacijos kūrėją Vladislavą Starevičių „Vabzdžių dresuotojas“ peržiūra.

„Animacijos fabrikas“ – labdarlingas renginys, jo metu surinktos aukos bus skirtos Gatvės muzikos dienai Kaune bei Menų centro skaičiuklos leidiniams įsigytis. Tai vyks labai skaidriai ir be galio sparčiai. Aleksandras pranešė, kad pavartyti naujų leidinių galėsime užteiti jau pirmadienį, iškart po animacijos sauitgalio. Taip entuziastingai plėtojamos tik privačios iniciatyvos.

Tai, kad Menų centras pritraukė daugiau lankytojų, nei jo šeimininkai tikėjosi, dabar, praėjus vos keiliems mėnesiams po atidarymo, juos verčia mąstyti apie permanentas. Jau visai netrukus atsiras naujas kampus užteiti, pasėdėti, pabūti. O pavasarį bus mėginama „okupuoti“ ir atgavinti televizijos kiemelį su šiuo metu liūdinčiu vienišu fontanu.

Kviečiame užteiti ir jus. Beveik visą dieną. Organizatoriai dėmesio stoka nesiskundžia. Menų centrą dinomis lanko studentai ir pažystami, jau prisijaukinti žmonės, paskaityti kultūrinės spaudos ir kitų leidinių užėina tie, kurie knygynuose jų neįperka, o vakarais užsuka gržtantieji po darbų. Gal pagroti gitara arba paskambinti pianinu, o gal apžiūrėti kokią parodą, kuri tokiu paros metu Kaune veikia vienintelė.

III respublikinis tarmiškos kūrybos konkursas: ošia garsiai

Šiemet įvyko jau III respublikinis tarmiškos kūrybos konkursas, kurį rengia Rytų aukštaičių sambūris, Etninės kultūros globos taryba prie Lietuvos Respublikos Seimo, Lietuvos Etninės kultūros draugijos Tarmiškos kūrybos grupė, Maironio lietuvių literatūros muziejus, Kauno rajono Raudondvario kultūros centras ir interneto svetainė „Žalia Žolė“. Konkursu idėjos autorius – žymus folklorininkas, Rytų aukštaičių sambūrio seniūnas Algirdas Svidinskas.

Kiekviena tarmė – tarsi atskiras medis, šlamantis visžalėje bendrines kalbos gирioje. Pries septynerius metus įkvėptas dainuojamosios poezijos festivalis „Akacijų alėja“ sekės A. Svidinskas pradėjo rengti tarmių šventę „Kulautuvos pušynų rudo“ (vėliau – tarmių šventę Raudondvarje). Tarp šventės dalyvių daug iškilių, tarmes išsaugojusių asmenybių: Petras Venslova, Dolores Kazragytė, Regina Katinaitytė-Lumpickienė, Povilas Girdenis, Kazimieras Jakutis (Pagulbis), Žilvinas Žvagulis, kapela „Sadūnai“, grupė „Jonis“ ir kt. Suvienijus organizacines pajėgas Rytų aukštaičių sambūrio prie Etninės kultūros draugijos nariams, kūrėjų klubui „Žalia Žolė“, Maironio lietuvių literatūros muziejui, procesas įgavo pagreitį – émė suktis idėjų „varikliukas“: gi-mė I respublikinis tarmiškos kūrybos konkursas. A. Svidinskų nuomone, tarmiškoji veikla praplečia žmogaus unikalios saviraiškos ribas. Ypač svarbūs žmogaus kultūriniai siekiai. Tai kriantis, o ne griaunantis kultūrinis patriotizmas. Rytų aukštaičių sambūrio prie Etninės kultūros draugijos iniciatyva siekiama 2011 metus paskelbtį lietuvių kalbos tarmių metais. Etninės kultūros globos taryba jau sudarė darbo grupę, atliekančią paruošiamuosius darbus. Trečasis respublikinis tarmiškos

kūrybos konkurso baigiamasis renginys Raudondvarje – parengiamoji etapo šventė.

Šiais metais respublikinis tarmiškos kūrybos konkursas ypatinges: prasiplėtė tarmių geografija – konkurse dalyvavo visų pagrindinių regionų atstovai (aukštaičiai, žemaičiai, suvalkiečiai ir dzūkai). Debiutavo kapsų tarme rašanti pirmoji suvalkietė, išsaugo žemaičių susidomėjimas. Ypač aktyvūs išlieka aukštaičiai (panevezžiškių ir utenaiškių tarmės). A. Svidinskas džiaugiasi, kad auga kūrinių lygis – jau galima kalbėti apie atskirų tarmių kūrybą kaip išliekamąjį vertybę. Konkurso darbus vertina solidi komisija: poetas Vladas Braziūnas, aktorius ir režisierius Algiris Latėnas, dialektologas doc. dr. Vytautas Kardelis, poetė, prozininkė, Maironio lietuvių literatūros muziejaus direktorė Aldona Ruseckaitė, Molėtų gimnazijos lietuvių kalbos mokytoja Aldona Baranauskienė. Daug dėmesio skiriamas tarmės išlaikymui, kūrinio idėjos originalumui ir autoriaus kūrybiškumui. Ypač stengiamasi paskatinti dalyvauti jaunimą. Pasak A. Svidinsko, svarbiausia ne pamiršti, kad bendrinė mūsų kalba tiek ir gyvybinga, kiek gyvos jos šaknys, jos gyvasis šaltinis – tarmės.

Baigiamasis III respublikinio tarmiškos kūrybos konkurso renginys vyks 2010 m. kovo 27 d. 12 val. Raudondvario kultūros centre (Kauno r.). Jo metu bus apdovanoti dyvlikai geriausiu, skambės tarmiška kūryba, bus įvertinti tarmiškai kriantys moksleiviai. Visi atvykusieji pasiklausyti tarmiškos kūrybos bus pakviesti pasiňešuoti prie kavos ar arbato puodelio. Informacijos apie III respublikinį tarmiškos kūrybos konkursą galima rasti internetinėje kūrėjų svetainėje zaliasole.lt.

Jūratė MAŽEIKYTĖ

V.Putvinskio g. 56 www.kmn.lt

25 d., ketvirtadienį, 19 val. startuoja ketvirtadieninės „Geras dižiazas geriem žmonėms“. Kiekvieną ketvirtadienį vakarą šių vakarų idėjos autorius, žmogus, gimus grobiūnais, Arvydas Joffė ir jo draugai dižazo muzikos korifėjai Nerijus Ardzevičius (kontrabosas), Arūnas Kuzminskas (triūba), Arnas Mikalkėnas (piano) ir Tomas Razmus (saksofonas), susibūrė į kvintetą atsiribodami nuo nusistovėjusių muzikinių stilistikų dalijasi išskirtinai savitu grojimo stiliumi pasižyminti polistilistine muzika; kiekvieną ketvirtadienį vis kita. Isisiūbus muzikiniams vyksmui, kviesiami prisijungti ir kitus dižiazuojančius muzikantus – žvaigždes ir žvaigždinus. Tad kviečiame ateiti, išgirsti, dalyvauti ir dekuoti tai, ką savo atliekama muzika nori pasakyti atlikėjai.

Bilietai kainos – 15, 20 Lt. Bilietai galima įsigyti Kauno menininkų namų Mūzų svetainėje (I a., I-IV 10-13 val., 14-17 val., V 10-13 val., 14-16 val.), taip pat visose TIKETA kasose. Informacija tel. (8-37) 22 31 44, www.kmn.lt.

25 d., ketvirtadienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – vakaras „Yra tikai tėvynė“, skirtas poeto Justino Marcinkevičiaus 80-mečio jubiliejui. Programą atlieka aktorius Petras Venslovas, Kauno valstybinio muzikinio teatro solistė Giedrė Juknevičiūtė-Beinarienė, Kauno valstybinio choro koncertmeisterė Beata Vingraitė, klarnetininkas Valdas Andriuškevičius. Prieš renginį atidėra paroda „Gerų žodžių kryptimi...“, skirta poetų Justino Marcinkevičiaus bei Algimanto Baltakio 80-mečiui, jų parengė Šiuolaikinės literatūros skyriaus vedėja Virginija Markauskiene, apipavidalino dailinininkė Inga Zamulskiene.

30 d., antradienį, 17 val. iškiliaus išeivijos veikėjo, lietuvių spaudos rėmėjo ir platintojo, žinomo leidėjo ir spaustuvininko Mykolo Morkūno atminimo vakaras. Dalyvauja žurnalistas Vidmantas Valiusaitis, muziejininkė Virginija Paplauskienė, pianistė Šviesė Čeplauskaitė, Tautvydas Majauskas, Vidmantas Zavadskis ir kiti spaustuvės „Morkūnas ir Ko“ darbuotojai.

14 val. Šv. Mišias aukos Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (Vytantu Didžiojo) bažnyčios rektorius kun. Kęstutis Rugevičius.

15 val. Urna su velioniu palaikais palydima į Petrašiūnų kapines.

16-30 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje bus atidaroma paroda, skirta Mykolo Morkūno atminimui.

Adskio krislas

**Tik nepamirškite tamstos
Kapitalizmo esmės:
Finansai tarnauja finansams,
Mažesni – didesniems.**

Adskio

litai

Nemirtingieji

Gediminas JANKAUSKAS

Luiso Bunuelio (1900-1983) nepakartojama kūryba, prasidėjusi žymiausiu pasaulyje kino rebusu „Andalūzijos šuo“ (1928 m.) ir pasibaigusi paskutiniuoju genialaus maišautojo filmu „Tas niūrus geismo objektas“ (1977 m.), apima ne tik žmonijos pušimčio metų istorija, bet ir ženkliniai svarbius „dešimtosios mūzos“ raidos etapus.

Po karšta Andalūzijos saule niekados netrūko talentų. Miguelis de Cervantes ir Francisco Goya, Diego Velazquezas ir El Greco, Benito Peresas Gallosas ir Lope de Vega nuo seno savo darbais šlovino amžiną žmonijos troškimą išsivaduoti iš prietarų gniaužtų. Praėjusio amžiaus pradžioje jų pasekėjai Federico Garcia Lorca ir Salvadoras Dalis, Pablo Picasso ir L. Bunuelis dar aistrikingiau įmėsi triuškinti viduramžiškas dogmas ir tūkstantmetinį „kastruojantį katalikybės poveikį“.

L. Bunuelio gyvenimas – tai nenutrūkstančios misterijos pakopos. Vaikystė mažame Ispanijos kaimelyje, kuriame viduramžiai tėsesi iki Pirmojo pasaulinio karo. Pauglystė jėzuitų koledže Saragose, kur jauniems seminaristams buvo diegiamos ne tiek meilės Dievui, kiek neapykantos savo artimui pamokos. Vėliau – skandalinių farsų, kuriuos L. Bunuelis kartu su F. G. Lorcu (baltais nusipudravę veidus ir persirengę vienuolėmis) vaidino Madrido tramvajuose, šiurpindami padorius buržua. Šiuos ekscentriškus aki-brokštus, už kuriuos buvo galima paklūti už grotų, pratesė pirmieji provincialo išpuščiai Paryžiuje ir pažintis su prancūziškos meninės bohemos viešpačiais. Audringa kinematografinio kelio pradžia ir net 15 metų trukusi pauzė. Savanoriška tremtis į Meksiką, kurioje buvo galima jaustis pakankamai saugiam nuo diktatoriaus Franco režimo persekiojimui. Ir, žinoma, filmai, paverčiantys kiną emocingu poezijos instrumentu bei jokio gailesčio nežinančiu ginklu.

Kam staugė „Andalūzijos šuo“?

L. Bunuelis į kiną atėjo tada, kai prancūzų avangardininkai, paniekinę logikos dėsniai pagrįstą nuoseklumą ir pamynę visas tradicines išraiškos priemones, jau paruošę dirvą siurrealizmui. Šiame gaivališkame procese „Andalūzijos šuo“ tapo bomba po klasikinės kultūros pamatais. Net visko mačiusi Paryžiaus publika buvo sukrėsta.

Visą trečiąjį XX a. dešimtmetį Paryžius pelnytai buvo laikomas avangardo sostine. Naujų išraiškos priemonių ieškantys jaunieji menininkai, apsiginklavę dadaizmo poezijos išradimais, griovę senas tradicijas, kompromitavo taisykles ir lengvai migravo iš vienos grupuotės į kitą. Fotografas Man Ray'us, dailininkai Marcelis Duchampas ir Rene Magritte'as, kompozitorius Ericas Satie, rašytojas Louisas Aragonas, teatralai Franciscas Picabia ir Antoninas Artaud, „plataus profilio“ intelektualas Jeanas Cocteau, pagaliau visų bendras draugas ir mokytojas filosofas Andre Bretonas. Per trumpą laiką visi jie įgijo radikalų modernistų reputacijas ir įmėsi rizikingos misijos – išlaivinti meną iš pozityvinio realizmo gniaužtų. A. Bretonas 1924 m. paskelbė garsujį siurrealizmo manifestą, kuriame „vienu kartą ir visiems laikams“ suformulavo svarbų apibréžimą: „Siurrealizmas – tai grynas psichinis automatizmas, turintis išreikštį žodžiu, raštu ar bet kokiui kitu būdu realiai funkcionuojan-

Leonardo da Vinci „Paskutinę vakarienę“ ironiškai perfrazuojanti „Viridianos“ scena.

Kuklus Luiso Bunuelio žavesys

čią mintį. Tai minties diktavimas be jokios proto kontrolės, be jokių estetinių ar moralinių motyvų.“

Pirmais filmas, kurį patys siurrealistai viešai pavadino siurrealistiniu (tokios išskirtinės garbės sulaukdavo toli gražu ne visi), buvo režisierės Germaine's Dulac opusas „Kriauskė ir kunigas“, parodytas avangardinio meno centre „Ursuliečių studija“ 1928 m. vasario 9-ąją. Tačiau per premierą filmas nušvilptas, o ekranas apmėtytas akmenimis ir pomidorais. Po kelių mėnesių čia atėjės rodyti „Andalūzijos šun“ L. Bunuelis tikėjosi panašaus sutikimo. Bet po seanso pasigirdo ovacijos.

„Andalūzijos šuo“ pagristas sapnų ir svajonių logika, o kai kurios filmo scenos, anot režisieriaus, buvo susapnuotos jo arba S. Dali. Salvadorui kartą prisipnavo žmogaus delnas, pilnas skruzdėlių, o Luisas regėjo, kaip aštrus skustuvas perréžė moters akies obuolių (šis filmo pradžioje rodomas kadras vadinamas pačiu žiauriausiu kino pasaulyje). Vėliau draugai sufantazavo ir nufilmavo daug vaizdinių, tačiau, anot L. Bunuelio, montuodamis negailestingai išmetė visas scenas, kurios ka nors galėjo reikšti. Tačiau toks autorų prisipazinimas nepalengvino filmo interpretatorių gyvenimo. Visi kaip įmamydamai įmė aiskinti „Andalūzijos šuns“ simbolius ir prasmę. Lakoniškiausias buvo poetas Lautreamontas, pareiškęs, kad tai „ne mažiau nuostabu, kaip matyt skėtį ir siuvimo mašinę ant operacinio stalo“. Ši sparnuota frazė iš karto tapo siurrealizmo šūkiu ir savo raktu į filmo pasaulį. Tie, kurie nesuprato panašaus paaškinimo, griebėsi Siegmundo Freudo psichoanalizės ir sapnų aiškinimo metodiką. O būsimasis režisierius Jeanas Vigo paragino ši filmą žiūrėti visai kitomis akimis.

L. Bunuelio ir S. Dali draugystei buvo lemata patirti daug išmėginimų, kai abipuse meilė akimirkniu keitė neapykantos protrūkiai. Kartu sukūrė dar vieną siurrealistinį šedevrą „Aukso amžius“ (1930 m.),

Tokį Luisą Bunuelį 1924 m. nutapė Salvadoras Dalis.

neperskiriami draugai susipyko ir ilgai dar viešai „pavyduliau“ vienas kitam. Savo „kukliai“ pavadintoje autobiografinėje knygoje „Vieno genijaus dienoraštis“ S. Dali labai rafinuotai apibūdino jūdvieju bendradarbiavimą: „Paryžiuje kartu su L. Bunueliu aš sukūriau du filmus, kuriems lemta ilgam įeiti į kino istoriją... Po Bunuelis, dirbdamas vienas, susuko ne mažai kitų filmų, tuo man padarydamas ne įkainojamą paslaugą, nes įtikinamai pademonstravo publikai, kas „Andalūzijos šunyje“ ir „Aukso amžiuje“ įkūnijo savo genialumą, o kas – primityvumą ir banalumą.“ L. Bunuelis neliko skolinges ir ne kartą teigė, kad iš tikrujų S. Dali indėlis buvo nereikšmingas, todėl jo pavardę titruose režisierius palikęs tik dėl padorumo ir iš pagarbos jų senai draugystei...

„Ateistas iš Dievo malonės“

Ir ši 22 filmų, L. Bunuelio sukurtų Meksikoje, paprastai išskiriamas nedidelis pava-

dinimų sąrašelis, kurį būtinai pradeda „Užmirštieji“ („Los olvidados“, 1950 m.). Kaip liudijo Andre Bazinas, tai filmas, „iškaitinta geležimi deginantis sielą ir atimantis iš mūsų sažinės menkiausią ramybės šešėli“. Beveik dokumentine maniera čia užfiksotas tragiskas beglobių našliaicių likimas, ir šiam kolektyvinės kančios portretui režisierius nepagailėjo pačių sodriaušių spalvų.

Po tokio negailestingo iššūkio žmonijai, abejingai leidžiančiai žudyti nekaltus vaikus, L. Bunuelis bandė ieškoti pasaulio darnos Evangelijos labirintuose. Deja, nauja patirtis ir atradimai atnešė tik nusivylimą. Padré Nazarijus iš filmo „Nazarinai“ (1959 m.), nuoširdžiai laikydamas Kristaus mokymo, patiria nežmoniškus išmėginimus, o jo gerumas tampa nepakeliamama našta jam pačiam ir artimiesiems. Pagal „ispanų Dostojevskiu“ dažnai vadinamo rašytojo Benito Perezo Galdoso romaną sukurto filmo herojus (jį nuostabiai suvaidino aktorius Francisco Rabalis) savotiškai pakartoja Kristaus kančių kelią, kuriame Evangelijos tiesoms ištikimo idealisto laukia konfliktai su aplinkiniais, žmonių pa-nieka, fizinius skausmas ir baisi vienatvė.

Režisierius gerokai nutolo nuo literatūros klasiko teksto, bet ne nuo maištingos romano dvasios. Todėl drąsiai į savo siužetą įtraukė knygoje nesančius epizodus, pavyzdžiu, kunigo ir mirštančios nuo mano moters pokalbi, iš kurio išaiškėja, kad mirties akivaizdoje nelaimėle troksčia visai Dievo, o savo meilužio. Panašią koliziją L. Bunuelis nusižiūrėjo skandalingojo markizo de Sade'o knygoje „Kunigo pokalbiai su mirštančiu“.

L. Bunuelis ne sykį sakė, kad jeigu Kristus pasirodytų tarp žmonių dabar, jo būtini lauktų dar viena mirtis ant kryžiaus. Dievo sukurtas pasaulis, anot režisieriaus, kūpinas neteisybų, todėl mažstančiam žmogui lieka tik maištanti.

Nukelta į 7 p.

Scenoje Kauno choras ir orkestras. Diriguoja Petras Bingelis.

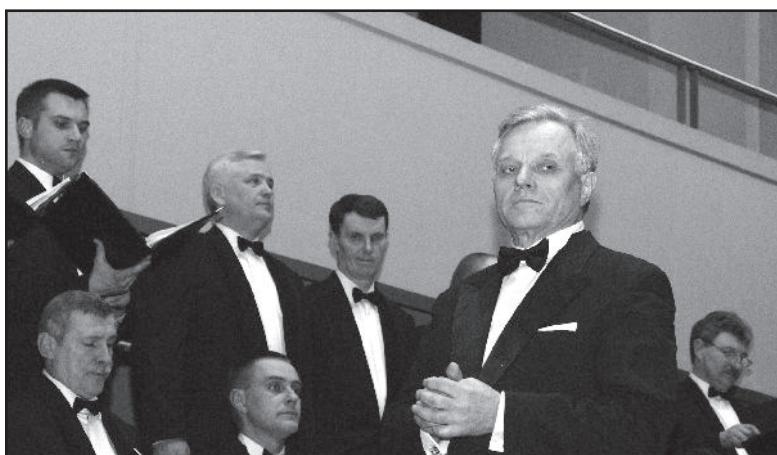
Baigiamojo vakaro svečiai – pianistė Marina Kan ir dirigentas Espenas Selvikas iš Norvegijos.

Klasikos festivalis

Eugenija ŽAKIENĖ

Tryliką pavasarį Kaune surengtas tarptautinis kompozitorų Mika-lojaus Konstantino Čiurlionio ir Edwardo Griego muzikos festivalis. Tradicinius klasikinės muzikos forumas iškėlės sau nemenkų meninių ir kultūrinių užduočių; tarp jų – nuolat gaivinti Lietuvos ir Norvegijos patriarchų muzikos puslapius, nužymėti tuometinį muzikinį-istorinį kontekstą, supažindinti su originaliais nūdienos muzikiniai projektais, naujais vardais bei abiejų šalių muzikinio bendradarbiavimo rezultatais. Ir šiometis festivalis, nors kiek glaučesnis, neatsisakė deklaruotų prioritetų. Skambėjo E. Griego, M. K. Čiurlionio (ir Čiurlioniui skirta) muzika, radosi dar neatliktu kūrinių, susipažinome su jaunais Norvegijos ir Lietuvos muzikais, įvertinome abiejų šalių šiuolaikinius opusus. Darsyk įsitikinome tarsi ir ne nauja tiesa – klasikos gyvavimą palaiko atlikimas, kitaip ji „uždulka“. Tą patį galima pasakyti ir apie šiuolaikišką klasiką – kūrinius, sukurtus kiek seniau ir truputį primirštus...

Du stambios chorinės ir simfoninės muzikos vakarai apjuosė du kamerinius, tad festivalis įgavo savo tiškos simetrijos ir baigtumo. Atidarymo ir uždarymo koncertuose atlikta M. K. Čiurlionio ir E. Griego chorinė bei kamerinė muzika, nemazai dėmesio skirta šių dienų lietuvių autoriams. Pirmajį vakarą pri-mintas prieš beveik dešimtmetį su-kurtas sakralus Vidmantas Bartulio „Vérinys Marijai“ – neabejotinai nusipeinės dažnesnio atlikimo, beje, 2001 m. apdovanotas Lietuvos kompozitorų sajungos premija. Vienas itin lauktu baigiamoji koncerto kūrinių buvo Teisucio Makacino kan-tata „Saulės poema“, sukurtą minint M. K. Čiurlionio gimimo šimtmetį. Jis pasirodė verta dėmesio, kupina šviesos ir pozityvo; nauja orkestruo-tė leido muzikai originaliai, šiuolaikiškai sutviskėti. Beje, pirmajį atl-kimą 1975 m. ir šiometį Kauno vals-ybiniam chorui dirigavo jo vado-

Kauno choro vyrai pirmą kartą atliko dvi M. K. Čiurlionio dainas.

vas, profesorius Petras Bingelis.

Neįtikėtina, bet ir šiomis dienomis gali vykti praėjusių šimtmecijų kūrinių premjeros. Du M. K. Čiurlionio chorai „Jūra“ ir „I karužė“ skambėjo pirmasyk. Apie šį muzikinį stebuklą papasakojo P. Bingelis: „Kiekvienais metais festivalis pateikia atradimą. Visus koncerte skambėjusius E. Griego kūrinius mūsų chorus dainavo pirmą kartą (dirigavo Algimantas Mišeikis), tad Lietuvoje įvyko savočka jų pre-mjera. Su M. K. Čiurlionio choriniais opusais – dar įdomiau, 2011-aisiais minėsime kompozitoriaus mirties šimtmetį, o vis atsiranda neatliktu kūrinių. Beje, liko dar dvi nepadainotos chorinės dainos, tikimės jas atlikti kitąmet. Šie chorai sukurti 1908 m., priklauso vėlyvajam kūrybos laikotarpiui, tad yra spalvingi, įdomūs, bet ir labai sudėtingi. Išau-gus mūsų choro vyru grupės profesionalumui, atsirodo galimybė atlitti šią vertingą muziką.“

Du vakarai vyko Mažojoje salėje. Turėjome progos sugretinti lie-tuviškos ir rusiškos (visi svečiai pradėjo studijas Rusijoje) mokyklos tradicijas, juolab kad atlikėjų amžius ir ambicijos gana panašūs. Tačiau muzikavimo prasmingumo sampratos atrodė skirtinos. Pirmojo vakaro dalyviai – fleitininkė Sofija Dudajeva (Rusija-Norvegija), obojininkas Andrejus Godikas (Ru-sija-Vokietija) ir jiems akompanavusi Marina Kan (Norvegija) – veikiau kovojo su muzikine medžiaga, nei stengėsi ją prijaukinti. Tas va-karas labiau panėšėjo į eilinių techniškai pažangių studentų pasirody-

mą, kai nesivarginama nei apmastyti koncerto konцепcijos, nei paieškoti glaudesnio kontakto su audito-rija. Beje, geru techniškumu pasižy-minti M. Kan ne pirmą kartą vieši Lietuvoje, 2002 m. ji pelnė Grand Prix Druskininkų konkurse-festiva-lyje „Muzika be sienų“, o prieš dve-jus metus skambino P. Čaikovskio Pirmą koncertą fortepijonu Kauno klausytojams. Šiemet ji vaidino du vaidmenis – kaip pūtikų koncert-meisterė ir kaip solistė, drauge su Kauno simfoniniu orkestru atlikusi Sergeaus Rachmaninovo Trečiąjį koncertą. Manyčiau, ši gabi pianistė dar turi ko pasimokyti, tobulinda-ma savo profesinius igūdžius...

Kito kamerinio koncerto atlikė-jai taip pat buvo studentai – Lietu-vos muzikos ir teatro akademijoje besimokantys Jurgis Juozapaitis (altais), Vytautas Giedraitis (klarne-tas) ir Ugnė Antanavičiūtė (fortepi-jonas), jau beveik dvejus metus mu-

zikuojantys drauge. Trio pavadinimą jie „pasisavinė“ iš kompozito-riaus Jurgio Juozapaičio jiems dedikuoto opuso „Claviola“. Nuo pat pirmų garsų ansamblis užbūrė ypa-tinga garso kultūra, muzikalumu, romantiniu polékiu (skambėjo vé-lyvojo romantizmo ir XX a. muзи-ka). Jautési, jog atlikėjai puikiai *su-sigyvenę*, jie mąsto, frazuoją, net kvépuoja vienu metu; jiems malonu ir džiugu bendraminčių draugi-joje. Jaunieji muzikai sužavéjo brandžiu ansambliu, tame vyriškas pradas labiau emocinis, o moteriškas – intelektualus, techniškas; su-rasta savočka jų pusiausvyra. „Claviolos“ artistai ką tik parvykė iš Portugalijoje vykusio prestižinio „Harmos“ festivalio – Jame teikia-mos garso ir vaizdo įrašų paslau-gos, rengiamos radijo transliacijos ir meistriškumo kursai. Mūsų mies-to publikai jie koncertavo pirmąkart, grojo paprastai ir nuoširdžiai – tur-būt todėl po koncerto ilgai neišblė-so pakylėjimo, energijos antplū-džio jausmas, puikios nuotaikos ne-sugadino net žvarbus nepavasari-nis vėjas.

Paskutinį koncertą būtų galima pavadinti Espeno Selviko benefisu, šis norvegų menininkas Kauno filharmonijoje ėmėsi dirigento, kūrinių atlikimo istoriją aiškintojo ir kompozitoriaus vaidmens. Beje, yra ir daugiau jo veiklos sričių – jis bu-vės Bergeno Švč. Marijos bažnyčios pučiamųjų ansamblio ir „Bra-ge“ vyru choro vadovas, grojės džiazo ansambliuose trimitu ir val-torna. E. Selvikas – ištikimas Kauno festivalio draugas, apie meilę mūsų miestui jau gebantis prabili lietuviškai. Anot muziko, jam di-

delė garbė dirigoti tokiemis „fan-tastiškiems kolektyvams kaip Kau-no orkestras ir choras“. O minėtiems ansambliams tai nebaga patirtis – pajausti kitokią, nei jų vyriausiuų dirigentų, meninę manierą, kitokį mentalitetą bei temperamentą... Koncerte atliktos oratoriujos „Abra-ham“ sumanymą autorius traktavo kaip humanistišką: „Abraomas – tri-jų religijų (judaizmo, krikščionybės ir islamo) pranašas. Šiai laikais, kai Palestinoje tvyro nesantaika, menininkas norėtų priminti žmo-nėmis apie tai, kas juos sieja.“ Savo tikslo kompozitorius siekė gana sa-votiškomis priemonėmis, išgauda-mas veikiau išorinių efektų, varto-damas stilistiskai margą muzikinę kalbą. Ši opusą papuošė puikūs choro solistų – Elenos Vitkauskie-nės-Kalvaitytės ir Kęstučio Jakeliūno – balsai.

Kauno choro vadovo paklausiau, ar lietuvių muzikai žinomi Norvegijoje, ar pasibaigęs festivalis sulau-kia atgarsiu E. Griego tévynėje. Ma-estro atsakė: „Choras žinomas Nor-vegijoje, ne kartą važiavęs į Berge-ną, išpūdingiausiai koncertai vyko karto su Yehudi Menuhinu. Dabar su norvegų muzikais bendraujame E. Selviko padedami. 2012 m. lau-kiame jau penkioliktojo Kauno ir Hordalando grafystės bendro festi-valio; ta proga mums pasiūlytas 5 koncertų ciklas, koncertuotume tuose dideliuose miestuose, kuriuose esama pajėgių simfoninių orkest-ru. Taip mūsų festivalis nuskambė-tu užsienyje. Tikėkimės, šis projek-tas įvyks, nes E. Selviko sumanymai dažniausiai išsipildo.“

Narcizo FREIMANO
nuotraukos

Kauno kvartetas.

Žalia (ne)vizitinė kortelė

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kovo 4 d. būrelis meno mėgėjų blaškėsi Rotušės aikštėje. Susirinko galerijoje „MJ studija“, o po valandos, šiek tiek pasipildęs naujais nariais, jau bėgo į netoliess įsikūrusi „Meno parką“. Tokį pavakario scenarijų jiems sugalvojo menininkas Arvydas Žalpys, atidarės dvi personalines parodas tą pačią dieną. „(Ne) vizitinė kortelė“ (instaliacija, fotografija, videodeobarai) – galerijoje „Meno parkas“ ir „Žalia (laiškas kolegai Andrea's Pytlik)“ – „MJ studijoje“. Kartais jubiliatai taip elgiasi, tačiau ši sýki priežastys buvo tik kurybinės.

„Žalia (laiškas kolegai Andrea's Pytlik)“ – paroda, išskima A. Žalpio konceptualumui. Tačiau, pasak galerininkų, fotografijos ir videodarbai ne tik konceptualūs, bet gražūs ir estetiški. Parodų organizatorė Aušra Juodienė teigė, jog „laiškas kolegai ar draugui, dabar eksponuojamas ant sienų, yra ir laiškas mums. Gal autorius nori paklausti, kas mums yra „žalia“? Gamta? Kolektivinės pasamones ženklas, susijęs su asmeninėmis patirtimis? Ar „žalia“ iš tiesų yra žalia? Asociacijos išskiria mus kiekvieną iš daugumos, todėl jas išsiaiškinti ypač įdomu.“

Parodoje atskleidžia konceptualus požiūrius, inspiruotas kito kolegos menininko darbų. Tiesa, autorius teigia, jog Andreasą Pytliką, gyvenantį netoli Miuncheno, „žalumas“ lydi visur: nuo būties iki tapybos, instaliacijos, vaizdo darbų. Todėl parodoje eksponuojami kūriniai susieiti ne tik su „žalia“, bet ir su pačiu menininku A. Pytliku.

„Tai viešas bendravimas su menininku ir su visuomenė apie menininką. Laišką kolegai galima įdėti į voką ir išsiusti paštu, galima parašyti elektroninį laišką. Tačiau galima išsiusti ir kitokį laišką-parodą. Atvirą laišką, kurį skaitys ir visuomenė“, – parodą pristatė A. Žalpys.

„(Ne) vizitinė kortelė“ reiškia ir prisistatymą, ir uždarumą, nenorą atsiverti, todėl žiūrovas kvečiamas būti ir problemų liudytoju, ir vertintuju, ir kritiku.

Parodoje-instaliacijoje sujungti meninai ir socialiniai aspektai. A. Žalpys per kuriamus, atrastus objektus mėgina kalbėti apie Kauno skaudulius. Jo nuomone, per praėjusius dvidešimt metų Kaunas taip ir neišsivadavo iš sustabarėjimo. Neatrado savo veido. Priežasčių, kurias iš tiesų galime tik numanyti, menininkas ieško metaforiskai mąstydamas apie susiklosčių situaciją. Autorius ypač svarbios Kauno senamiesčio ir centro viešosios erdvės problemas.

A. Žalpys sakė, jog parodai pasirinko tuos miesto objektus ar situacijas, su kuriais nuolat susiduria savo kelyje. Tiesa, kasdienybė matomi vaizdai nusitrina, prie jų pripranta. „Savo paroda menininkas kvečia pažvelgti į juos nauji žvilgsniu: miesto šiandiena – (ne)vizitinė kortelė?“ – klausia A. Žalpys, kuris sutiko pakomentuoti savo darbus, prabilo apie Kauno problemas ir galerijos kasdienybę.

– Parodoje esama ne tik „vaizdinė“, bet ir teksto. Vadinas, kaip ir dauguma šiuolaikių menininkų, nevengiate komentuoti to, ką sukūrėte. Be teksto ir komentarų kuryba

iki galo neatsiskleidžia?

– Šios darbų idėjos bendo jau daugelį metų, nes dirbdamas labai dažnai susiduriu su valdžios atstovais. Nevengiu tekstu. Pamaniu, kad žmogus, atėjęs į parodą, paskaitys, o po to išišūrės, ar randa tai kūriuose, ar ne. Tai lyg įvadas, nuorodos, padedančios susiorientuoti. Paroda apie vis dar nesurandamą Kauno tapatybę, konцепciją. Išskiriu šešis laikotarpiaus (paskutinis dar be pabaigos) – tai šešios buvusios miesto tarybos. Vieną darbą taip pat sudaro šešios nuotraukos, kurių paskutinioji tuščia. Visos penkios monotonios ir nykios. Tokią situaciją aš matau mūsų mieste. Žvelgdami į šeštąjį dar turime vilties, kad gali atsirasti kas nors nauja.

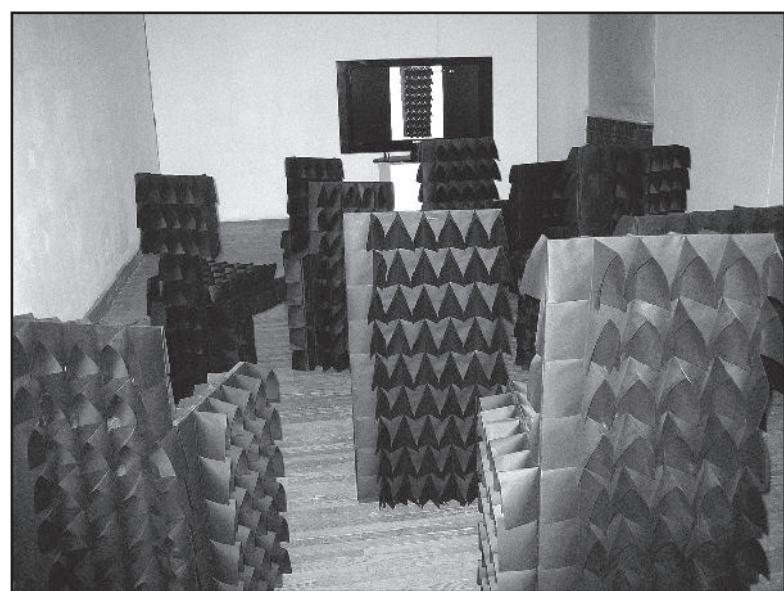
Jau ir anksčiau savo kūryboje naudojau kėdės simbolį. Ši kartą tai – einamų pareigų, valdžios, posto ženklas. Pareigūno, kuris nieko neuveikia, o tik džiaugiasi savimi, iliustracija. Visai kaip demonstruojant madas, todėl kiekviena kėdė nu-fotograuota kelis kartus iš skirtinų pusų. Tokią situaciją turime jau nuo pat nepriklausomybės pradžios. Man atrodo, tarp gyvenimo ir politikos yra per didelis atotrukis. Negali sakyti, kad Kaune nieko nevyksta, tačiau esminiai klausimai nesprendžiami. Mus apnikebadas ir skurdas, tik ne tiesiogine prasme. Tai nereiškia, kad aš nusistatės prieš Kauną. Mano ne-pakantumas nėra prieštaravimas. Gal tai ir mano paties žmogiška pozicija: ramus gyvenimas man nėra palaima, nemanau, kad dėl to čia esame atėję. Atrodo, aplinkiniams tampi geresnis ir priimtinesnis, jei neieškai, nereikalaupi, neklaušinėj. Iš tiesų gal taip sveikiau, ramiau, patogiau, bet ar tokiu mūsų paskirtis? Todėl viename iš darbų esu nufilmavęs vis atsidarantius vartus – jie mums suteikia naujų galimybių ir progų, kuriomis dažniausiai taip ir nepasinaudojame.

Kita skaudi mano darbų tema – visuomeninių pastatų paskirties problemas. Siužetas su miesto rotušės elementais, simbolizuojančiais jos dabartinės situacijos sąstingį ir ne-pajudinamumą. Mano manymu, šie pastatai turi būti atviri visuomenei. Vieną kartą jėjės į rotušę pro praviras duris, radau rašteli, kad turistai nepageidaujamai. Tokia mūsų nuostata: nereikia svečių, nenorime ką nors kurti ir papildomai dirbti. Rotušė turi būti skirta miestiečiams, kaip yra daugelyje pasaulio vietų, net Vilniuje. Dabar visiems priklaušantis pastatas atiduotas dalelei visuomenės: vestuvininkams ir oficiailių renginių dalyviams. Man atrodo, tai néra teisinga.

Kritikuoju ne tik politikus, bet ir Bažnyčios atstovus. Su jais susiduriu debatuose, kurie vyksta svarstant Rotušės aikštės ateities klausimus. Ne paslapčia, kad Bažnyčia ją nori matyti kaip ramybės zoną. O man atrodo atvirkščiai. Esu matęs nemažai pasaulio miestų. Net ir itin katalikiškoje Italijoje po pamaldų einantys žmonės gali pasinerti į aikštėse verdantį

Parodos „Žalia (laiškas kolegai Andrea's Pytlik)“ fragmentas.

Parodos „(Ne) vizitinė kortelė“ fragmentas.

pi ir kaip galerijos vadovui, nes atvykstantiems svečiams norisi pristatyti miestą, kuriuo galėtume didžiuotis. Turime daug reikšmingų festivalių, bienalių, didelių parodų, tačiau viskas padrika, nesujunga į visumą. Dabar veltui leidžiame laiką, nes išgvendinti idėjų ilgai užtrunka. Reikia surasti Kauno vizitinę kortelę, kuri trumpai ir aiškiai jį pristatyty.

– Kokią ją galėtumėte išsivaizduoti?

– Atsižvelgdamas į Kauno potencialą manau, kad išsities turėtume ieškoti turizmo, kultūros srityje. Plėtoti visų rūšių menus. Dviračio išrasti nereikia, nes tokį pavyzdžių daug. Kol nėra aiškios koncep-cijos, nesiformuoja ir reikalingos kultūrinės erdvės. Nesenai lankėmės jau desimtojoje Lione bienalėje, kuri apėmusi visą miestą, vienas jo gyvenimo sritis. Nenuostabu, kad ji ir pelno daug duoda. Kūriniai eksponuojami net specialiai nepritaikytose pastatuose. Šiuolaikiniams menui nei ypatingų patalpų, nei parketų nereikia, jis nebūtina eksponuoti miesto centre. Menas ir kultūra turi natūraliai išsilieti į socialinių, ekonominų miesto gyvenimą ir nelikti uždaros aplinkos žmonėms skirta pramoga.

Mes turime realių galimybiųapti normalių Europos miestų, tik reikia dirbti. Netrukus į Kauną pradės skraidyti dar daugiau pigių skrydžių lėktuvų, tačiau nežinau, ar miestas pasinaudos unikalia galimybe atsivertu turistams, privilioti juos kultūriniais renginiais. Ar turistų srautas vėl ne-pajudės Vilniaus link?

– Kaip jaučiatés savo galerijoje eksponuodamas parodą? Juk tiesiogiai susiduriate su savo darbų vertintojais?

– Man tai jau ne pirmas kartas. Prieš kokius devynierius metus surengiau parodą, kurioje žiūrovai buvo kvečiamai aktyviai dalyvauti, išsakyti savo nuomonę. Ateidavo labai skirtinų žmonių, mes kalbėdavomės apie menininkų problemas. Dabar tema išsiplėtė. Labai įdomu sužinoti, ką žmonės priima, ko ne, ką suprantą, kas lieka nepastebėta.

– Kokios parodos dažniausiai patenka į jūsų galeriją?

– Esame Dailininkų sąjungos galerija, todėl turime atsižvelgti į jos programą ar poreikius. Tačiau daugelis projekto vyksta mūsų iniciatyva. Orientuojamės į geriausius, aktualiarius dalykus, nes rinktis turime iš ko. Tačiau nesinori šokiruoti, rengtokiai parodų, kuriomis niekas nesidomės. Manau, lankytųjų srautas yra geriausias rodiklis. Kartais viena geriausiai paroda gali būti ir ne itin pavykusi. Menas nenuspėjamas,

jis visada – savotiška rizika. Tačiau žiūrime į bendrą situaciją. Reikalaujame, kad menininko idėja jau būtu suformuota, pajudėjusi iš pradžios taško, tik tada galvojame apie pakvie-tiną rengti parodą. Jei idėja įtaigi, stengiamės menininkui padėti. Per-nai rengtas Česlovo Lukensko „Trau-mozeris“ pareikalavo nemažai pa-stangų, tačiau tokis išskirtinis išyvis to buvo vertas.

– Dvi parodas atidarėtė tą pačią dieną. Tai tik atsitiktinumas ar apgalvotas žingsnis?

– Mano pastaroji personalinė paroda buvo jau prieš penkerius metus, nes daugybę laiko suryja visuomenės pareigas, veikla, kurios negalima stabdyti. Ruošiausi ilgai. Žinoma, parengti ir atidaryti parodas tą pačią dieną buvo daug sunkiau, tačiau pamaniu, kad mano kūryba besidomintiems žmonėms bus pa-prasčiau. Abi galerijos šalia viena kitos, tačiau parodos visiškai skirtinos. Norėjosi parodi, kad nesu visiškai panire į visuomenines problemas, kad galiu kurti lengvai ir skaidriai. Fotografijos eksperimentai dar nėra seni. Kai nusprendžiau, kad galiu juos rodyti kitiems, tai ir paroda susiformavo. Rūpėjo įvertinti, patikrinti save.

– Nebaugina fotografija, kurią daubar atranda tokia daugybė kūrėjų?

– Baugina. Tačiau aš tikrai nenoriu liesti į šią sferą labai rimtai nusiteikęs. Juk turime tiek daug fotografijos meistrų. Man fotografija yra labiau konceptualios idėjos „Žalia“ išgvendinimo priemonė, įrankis. Nenoriu išsirašyti į fotografų būri, tačiau fotograuoti man įdomu. O kaip dirbsiu ateityje, kol kas net nežinau. Džiauguosi, kad dabar galima pasitelkti daugybė išraiškos priemonių, jas jungti. Gali eksperimentuoti ir žiūrėti, ar nuėjai teisin-gu keliu. Tapybos nė vienoje parodoje neliko.

Sužavėjo A. Pytlikas. Jį pažiustau ne vienerius metus, nes siejo kūrybiniai ryšiai, bendros parodos. Su jo kūryba esu gana gerai susipažinęs, todėl ir imponavo jo pagrindinė koncepcija. Kartais menininkai labai išsisemia ir jau aiškiai kartojasi, o A. Pytliko kūryboje žalia spalva atrandama vis naujai pačiomis skirtinėmis priemonėmis. Todėl mano paroda yra lyg draugo pasveikinimas, palaikymas. Visos fotografijos darytos pernai, kai kartu dalyvavome parodoje Prahoje, todėl yra ir paties menininko, ir parodos lankytųjų nuotraukų. Tik jie pamatyti siek tiek kitaip.

Autorės nuotraukos

Pabendravimas su dviem išmintingom damom

Povilas Sigitas KRIVICKAS

Vokiečių rašytoja Anna Seghers prie vieno stalo Prahos kavinėje buvo susodinusi skirtingų šimtmečių šviesuolius – vokietį Ernstą Theodorą Amadeusą Hoffmaną (1776-1822), rusą Nikolajų Gogoli (1809-1852) ir Čekijos žydą Franzą Kafką (1883-1924). Jie labai gyvai bendaravo, nors tikrovėje to niekada negalėjo įvykti. Šios dvi moterys, kur iš mintis netrukus cituose, gime XX a., bet trisdešimt septynerių metų skirtumu, gyveno tuo pat laiku tris dešimtmečius, tačiau prie vieno stalo niekada nesėdėjo. Kai pirmoji – Susan Sontag – 1977-asiais išeido savo garsųjį esę rinkinį „Apie fotografiją“ (lietuvių k. 2000 m.), antrajai – Agnei Naruštei – buvo septyneri. Pastaroji 2008 m. skaitančiajai visuomenėi pateikė solidų trejeto šimtų puslapiai veikalą „Nuobodulio estetika Lietuvos fotografijoje“. Kilo mintis abi autorei susodinti prie vieno virtualaus stalo ir, cituojant jų knygas, pabūti tariamo pokalbio tarpininku arba, kaip šiandien madinga sakyti, – mediatoriumi.

„Lemiamo momento“ reikšmė

Mediatorius: Koks jūsų pozicijos į tradicinę fotografiją?

S. Sontag: Mokydamos mus naujo vizualinio kodo, fotografijos keičia ir plečia mūsų supratimą apie tai, iš ką žiūrėti verta ir kaip stebeti turime teisę. Jos yra matymo gramatika ir dar svarbiau – jo etika. Bet didingiausias fotografijos laimėjimas yra jos keliamas jausmas, jog galvoje kaip atvaizdu antologiją galima turėti visa pasaulį.

A. Narušytė: „Lemiamu momentu“ nufotograuotos tikrovės vizualinių figūrų panašumai ir kompozicija sujungia tarpusavyje nesusijusius erdvės fragmentus, tikrovės atsitiktinumus paverčia prasmingu tekstu. (...) „Lemiamu momentu“ nufotograuotas pasaulis pasirodo kaip egzistenciskai prasmingas, taigi ir nepaliekančios vėtos nuoboduliui. Tai yra tokios fotografijų kuriamos estetinės pagavos pagrindas.

Mediatorius: Kokia tokios fotografijos didaktinė, pamokomoji, prasmė?

S. Sontag: Žmonija vis dar stovi už Platono oloje, senoviniu įpročiu gérēdamasi vien tiesos atšvaitais. Bet mokytis iš fotografijų yra ne tas pats, kas mokytis žiūrint į senesnius, amatinių padarytus, atvaizdus. Pirmiausia aplinkui yra kur kas daugiau mūsų dėmesio reikalaujančių vaizdų. Jų inventoriavimas prasidėjo 1839 metais, ir nuo to laiko fotografuoja-

Aleksandras OSTAŠENKOVAS. „Diena po nakties“. 1998 m.

ma, rodos, viskas. Šis fotografuojančios akies nepasotinamumas pakeičia įkalinimo oloje – mūsų pasaulyje – sąlygas.

A. Narušytė: „Lemiamus momentus“ fiksavę LFM (Lietuvos fotografijos mokyklos) atstovai, kaip ir Cartier-Bressono metodą pritaikę pasaulio fotografai, ne tik ieškojo tikrovėje prasmingą tvarą įkūnijančio kadro, bet ir kulminaciją pasiekusio judesio, didžiausios įtampos momento veide, dramatiško figūrų santykio ar tiesiog vizualinio, socialinio, humoristinio, psichologinio ar egzistencinio įvykio. Kad ir kokia būtų jų reikšmė, fotografijose užfiksuotas kulminacijos ir įtampos sukuria talpios akimirkos įspūdį – toks laiko tarpsnis neatrodotrapus ir nykstantis, nes Jame galima nuausti prieitį ir ateitį.

Įšgyvenimai ir simboliai

Mediatorius: Koks gali būti fotografo santykis su fotografuoja-mais žmonėmis?

S. Sontag: Fotografuoti žmones – tai juos išniekinti, išvysti juos tokius, kokių jie patys savęs niekada nemato. Sužinoti apie juos tai, ko jie niekad negalės žinoti, fotografavimas paverčia žmones daiktais, kuriuos galima simboliskai užvaldyti. Kaip fotoaparatas yra šautuvo sublimacija, taip ir kieno nors fotografavimas yra sublimuota, švelni žmogžudystė, tinkanti liūdnam ir baugčiam mūsų amžiui.

Mediatorius: Ar tik „sušaudant“ fotografuojamuosis galima pasiekti įtikinamo fotografijos įtaigumo?

A. Narušytė: Galima panagrinėti, pavyzdžiui, Romualdo Rakauskio fotografiją „Rankos“, kurioje užfiksuotas kulminacinis momentas, kai paralyžiuotas pacientas klinikose po operacijos iškelia rankas. (...) Išgauta laukiamo susilietimo įtampa bei tiksliai, aiški kompozicija, susiejanti fi-

gūras bei neleidžianti atitrūkti nuo pagrindinio objekto į nuotraukos pakraščius, paverčia tikrovėje galbūt visai nepastebimą veiksmą amžinybėje sostingusiu, į egzistencinius išgyvenimus nukreipiančiu simboliumi. Būtent tokia raiška, verčianti kasdienybę ir jos pamatinį nereikšmingumą reikšmingais įvykiais, vertinta LFM kontekste.

Mediatorius: Kaip galima nusakyti fotografijos ir jausmo (nuotaikos) ryšį?

S. Sontag: Fotografijos yra mirties inventorius. Spustelėjimo pirstu dabar pakanka suteikti akimirkai pomirtinės ironijos. Nuotraukos rodo žmones, kurie taip nenuneigiamai yra čia, yra tam tikro amžiaus; sujungia žmones ir daiktus, kurie po akimirkos išsiskiria, pasikeičia, gyvena atskirus gyvenimus. Reakciją į 1938 metais padarytas Romano Viszniako fotografijas, vaizduojančias kasdienį Lenkijos getų gyvenimą, nepaprastai veikia žinojimas, kad visi šie žmonės netrukus žus. (...) Fotografijos patvirtina į išnykimą plaukiančio gyvenimo nekultumą ir pažeidžiamumą; šis fotografijos ir mirties ryšys būdingas visoms žmonių nuotraukoms.

A. Narušytė: Visi reikšmingiausiai LFM autorų darbai turi šventiškumo arba dramatiško pakilimo elementą, be to, čia svarbūs intersubjektyvūs ryšiai ir tarp vaizde užfiksuočių žmonių, ir tarp personažo bei autoriaus/suvokėjo. Nors pasitaikydamo ir „liūdnų“ fotografijų, liūdesys būdavo su taurinamas ir tapdavo vidinės gelmės, o ne būties tuštumo išgyvenimo ženklu, kaip, pavyzdžiu, klasikinėse Sutkaus fotografijose „Pionierius“ (linksmai šurmuliujančiu vaikų būryje netikėtai susimąstę berniukas, 1964) ir „Pasakutinė vasara“ (1968), kur užfiksuočios iš trobelės tamsos – tarsi jau iš transcendencijos amžinybės – pro langą žvelgiantis senukas.

Daugiaveidis laikas

Mediatorius: Dvinarė savoka „fotografija ir laikas“ turi ne vieną prasmę. Kalendorinis, linijinis laikas, fotografinių akimirkų laikas, salyginis arba meno kūrinių laikas. Koks jums atrodo laikas?

S. Sontag: Fotografijų žavesys ne tik primena mirtį, bet ir žadina sentimentalumą. Jos paverčia praeitį švelnios pagarbos objektu, nutrindamos moralines skirbybes ir bendru žvilgsniu į praėjusį laiką patosu nuginkluodamos istorinius vertinimus. Vienoje neseniai išleistoje knygoje abécélės tvarka sudėtos įvairių sričių ižymybų vaikystės nuotraukos. Stalinas ir Gertrude Stein, žvelgiantys vienas į kitą iš priešingų puslapių, atrodo vienodai rimti ir mieli; Elvis Presley ir Proustas, kitaip puslapio draugų pora, siek tiek panėšėja vienas į kitą. (...)

Šioms ir kitoms siurrealistinės ironijos pratyboms labiausiai tinka nai- vios nuotraukos, patys paprasčiausiai ateljė portretai: sie vaizdai atrodo dar keistesni, dar labiau jaudinantys ir išpėjantys.

A. Narušytė: Fotografijoje, kaip ir dailėje, pasitelkiami ir specialūs laiko lėtinimo būdai. Tai daroma įvairiais ženklaus sugestijuojant gyvenimą „be įvykių“ arba sulėtinant vaizduojamą figūrų judesius. (...)

I fotografijos dabartį telpanti numanoma objekto praeities ir atities patirtis didina egzistencinio momento reikšmingumo įspūdį. Kita vertus, reikia atkreipti dėmesį į Bartheso teiginį, kad talpus fotografijos momentas yra susijęs su egzistencijos tikrumo, nors jau atidėto į prieitį, išgyvenimu, taigi momentas ne tik reikšmingas, bet ir „tikrai buvęs“.

Mediatorius: Klausimas, skirtas Agnei: jūs įdomiai aptariate laiką, plačią ir giliai nagrinėdama nuobodulio mene problematiką. Kokia joje laiko vieta?

A. Narušytė: Laiko sulėtėjimas visada asocijuojasi su nuobodžia-

vimu, bet laikas gali būti sulėtinamas ir tyčia, suspenduojant sprendimą, nukreipiant dėmesį nuo virtualios ateities į realią dabartį, traktuojant laiką ne funkcionaliai, bet kaip prasmės kūrimo sąlygą. (...) Nuobodulys neatskiriomas nuo subjektyvaus laiko sulėtėjimo. Akivaizdžiausias nuobodulio estetikos sluoksnius yra vaizdo monotonija – neišraiškinumas, kontrasto ir akcentų trūkumas, pilkumas, neryškumas arba tiesiogine to žodžio prasme vienos tonas, virstantis vizualine tuštuma. (...) Nuobodulio estetika stabdo laiką dėl dviejų priežascių: kad per estetinius išgyvenimus atskleistų sulėtėjusio laiko arba laiko sulėtinimo vertę; kad atkreiptų dėmesį į viso nuobodus gyvenimo laiką ir taip pat atskleistų jo egzistencinę vertę. Lietuvos socialinio peizažo fotografijoje ypač dažnai laiką lėtinavo Budvytis. Jis fiksuodavo pačius nereikšmingiausius ir nepastebimus pokyčius bei judesius.

Mediatorius: Prieš šių dviejų su maniu įstečių virtualų pokalbi minėtoje Annos Seghers novelėje „Pasimatymas Prahoje“ Hofmannas saki: „O ir mes trys – juk ir mes negalėtume sėdėti drauge prie šito stalo, jei rimtais paisytumėm laiko tékmés. Argi aš, Gogoli, nesu gimus kur kas anksčiau už jus? O jūs, Gogoli, ar nesate gimus mažne šimtu metų anksčiau už Kafką?“

Kafka taré tarytum pats sau: – Laikas neatskiriama susijęs su mano gyvenimu ir rašiniais. Veidų mano personažams nereikia, juos gali patys skaitytojai susigalvoti... Man svarbu jų elgesys, jų būdas tam tikroje situacijoje...“

Beveik pagal nuobodulio teroriją... Ir vis dėlto –

S. Sontag: Fotografija nėra vien įvykio ir fotografo susitikimo rezultatas, pats fotografavimas yra įvykis, įgaunantis vis daugiau teisių kištis, brautis, ignoruoti tai, kas vyksta, patį situacijos suvokimą dabar artikuliuoja fotoaparato įsiprovimas. (...)

Nedaugelis žmonių mūsų visuomenėje išgyvena primityvią fotoaparato baimę, kylančią iš manymo, kad fotografija yra materiali jų pačių dalis. Bet tam tikras magijos šešėlis lieka: to pavyzdys yra mūsų nenoras suplėšti arba išmesti mylimo žmogaus fotografiją, ypač jei jis miręs ar išvykęs. Toks veiksmas reikštų negailestingą išsižadėjimą.

A. Narušytė: Greimas klausia, ar galima tobulinti regimybę, ar ji gali „plysti“ ir atverti būti? Iš tyrimo išplaukia, kad tai įvyksta estetinės pagavos momentu. Pasak Greimo, estetinė pagava, kai subjektas siekia objekto, o pastarasis – subjekto, yra „(...) aktanti-nės struktūros rėmuose tarp subjekto ir vertės objekto susidarę specifiniai ryšys“.

Mediatorius: Toks įspūdis, kad šios mielos ir išmintingos damos neprasilenkė laike.

Tamsus grožio fonas

Ugnė KRAULAIKYTĖ

„Šiuolaikinis menas“ – frazė, nai-
viesiems ar mažiau patyrusiesiems
vis dar patraukliai skambanti. Netgi
intriguojamai. Bent jau iki to pirmojo
karto, kai nuo lietaus pasisilėpti
atsitiktinai užklystama į kokią ga-
leriją, esą meną rodančią. Ikelia lan-
kytojas viena koją, o antrosios – jau
kaip ir nebenori. Tarpduryje nusii-
ma aprasojujis akinius ir nuo
slenksčio nužvelgia tiek šedevrų,
kiek akys traukia. Tada apsisuka lyg
igeltas ir išdūlina atgal lietun po no-
sim burbėdamas: „Ne menas! Negra-
žu! Nepatinka!“ Ta kartą tiek ir te-
suprantą, bet ilgam. „Jie tik tyčio-
jas. Nutapytų kokią moteriškę, kaip
tas iš „d“, „v“ ar panašios raidės... da
Vinčis... kitas reikala būtų...“ – me-
no temomis reišķia tvirtą nuomonę
iekvienu pasitaikiusia proga ar
netgi be jos. Ir daugiau nė nežiūri
galerijos pusen, į kitą šaligatvio
kraštą traukiasi, kad tik vėl nepasi-
kartotu tas nemalonus ivykis. Ne-
smagu, kai atėjės pasikultūrinti (kad
ir netycia!) išeini nieko nesupratęs
ir sudirgintais nervais.

Kiti, taip pat neslepiantys, kad
šiuolaikinis nepatinka, bet dažnai
užsukantys juo pasipiktinti, rei-
kalauna: „Duonos ir žaidimų!
NAUJU!!!“ Seni jau paboden. Jau mat-
ėme, iki soties prisiziūrėjome ar pri-
siklausėme apie viščiukus, šaldytą
kraują, surūdijusius vamzdžius, vie-
lą ir kitą šlamštą, horizontaliai pa-
kabintą, pastatyta ar dailiai supjaustytą. Užtenka. Pripratomė būti šoki-
ruojami, išmokome abejingai stebeti-
lyti į īvairaus pobūdžio išsišokinimus
tieki per televiziją, tiek galerijose ir
gyvenime, jau nebestebina. Koks
normalus žmogus eis tyčia šito žiū-
réti per rudens dulksnų? Ir ar idealis-
tiskai pagalvos, kad demonstruoja-
mos apšnerkštis kertės – tiesioginė
visokio purvo kritika, išreiškiama jo
paties priemonėmis – nerodo
džiaugsmo dėl visuomenės puvinių,
o priešingai, grubiomis, bjaurumo
estetikai paklūstančiomis formomis
rékia: „Žmogau, atsimerk. Tu, išpa-
kintas gražių paveikslėlių, ilsiessi jū
apgaudinėjamas. Bet pažiūrėk, kokiam
liūne skėsti, ir gelbėkis, jeigu
dar gali.“ Kadais gražaus meno kū-
rėjai apkaltinti nenuoširdumu – esą

iki ekspresionizmo suklestėjimo
grožio ir harmonijos reikalavimai
mene egzistavę tik dėl tų laikų men-
ininkų nenuoširdumo. Bet dabar
teks būti pasiruošusiems kartkartė-
mis atsimušti į pliką realybę, paliesti
jos skaudulius, įkišti pírštus į
zaizdas.

Nemalonu trenkus galerijos du-
rimis išeiti suirzusia, nė per mili-
metrą nuo kasdienybės nepakylėta
širdimi, o vietoje euforijos išsinėsti
mažų mažiausiai sumišimą ir
klausimą, kas gi yra tasai menas.
Jau verčiau į dailius dalykus spok-
soti. Kaip ir kodėl tradicinių esteti-
kos normų neatitinkantys, perne-
lyg kasdieniški ar tiesiog „neme-
niški“ objektai atgabentami įki gal-
erijų erdvį ir įteisinami kaip me-
no rūšis? Savaimė medžiaga nėra
menas. Visgi, net ir suprantant, kad
po šiurkščia formą ar išraiška bent
jau teoriškai turėtų egzistuoti koks
nors turinys (galbūt net ją patei-
nant), ne visada kyla noras jo ieš-
koti – kaip gana didvyriškas žygis
atrodė jau vien išraiškos priemonių
ir formų apžiūrėjimas.

Antiestetiškus reginius priimti
sunku, ir tai greičiausiai visiškai
normali reakcija, drėsina teigti, kad
net sveikos visuomenės požymis.
Didesnę nuostabą kelty, jeigu ma-
siškai pultume garbinti tai, ką daž-
nas apšaukia memoraliu menu, ir
kokia nors forma mėgintume elimi-
nuoti visa, kas buvo sukurta sie-
kiant harmonijos ar didingumo. Ta-
čiau ar galima vienokį ar kitokį me-
nai, jo išraiškos priemones apibū-
dinti kaip moralias?

Menas visuomet stengesi išsi-
kototi autonomiją ir išsiāduoti iš re-
ligijos ir moralės gniaužtu. Regis,
šiandien jis yra laisvesnis negu ka-
da nors anksčiau. Tai iš dalies susiję
ne tik su menininkų protestais ar pa-
stangomis, bet ir su tam tikru, ilgai-
niui kintančiu dorovės ir religijos
supratimu, istoriniams kontekstais.
Tačiau grožio ir dorovės, kaip ir es-
tentinio ir etinio poziūrio sanykio,
klausimas šiandien išlieka opus.

Nagrinėdamas šį klausimą, Vosy-
lius Sezemanas pabrėžia regimojo ir
girdimojo grožio apraiškų buvimą
visame juntamajame pasaulyje. Na-
tūralus grožis skleidžiasi gamtoje,
iekviename reiškinje galima at-

rasti estetiškai vertingą aspektą, bet
menas, įtraukdamas į grožio sferą
bjaurumą, dar labiau ją išplečia. To-
dėl grožio pasaulis neturi griežtai
apibrėžtu ir nekintamų ribų. Tiesa,
reiškiniai, sukeliantys instinktyvų
pasišlykštėjimą, baimę arba pasipik-
tinimą, ji siek tiek aprūboja. Tačiau,
pasak filosofo, si riba sąlygiška ir
kintanti, nes ir neigiamos stebincio-
jo reakcijos į išorinius dirigiklius yra
priklasomos nuo socialinių iprocūų
ir konvencionalių (sutartinių) poziū-
rių. Iš grožio universalumo kyla jo
neutralumas dorovės ir nedorovės
priešingumo atžvilgiu.

Verta prisiminti pagrindinę dorovės
ypatybę – ji griežtai skiria gera
nuo bologa, linksta į gėri, blogio ven-
giai ir jų atstumia. Pradėjusi naudotis
savo priešybės priemonėmis ji prar-
astu grynumą ir besalygišką vertę.
Mėginimai dorovės atžvilgiu nusta-
tyti meno ribas pažeistų grožio au-
tonomiją ir meninės kūrybos laisvę.
V. Sezemanas šią minti paaškina
teigdamas, kad tik tai, ką objektas
išreiškia ir reiškia, gali turėti teigia-
mos arba neigiamos vertės dorovės
atžvilgiu (t. y. dorovės atžvilgiu for-
ma nevertintina). Be to, dorovės ver-
tybės yra pastovės ir tvirtesnės
už grožio, nes susijusios su gyvybi-
nais poreikiais ir interesais. Esteti-
nių kriterijų reliatyvės, priklau-
santys ir nuo konkretios epochos, ir
nuo vertinančiojo individualybės.

Meno kūrinys virsta menu tik da-
lyvaujant suvokėjui, priešingu atve-
ju statula téra apdirbtu marmuro ga-
balas, o paveikslas – dažais ištepta
drobė. Būtent dėl šio suvokėjo eg-
zistavimo ir gebėjimo spręsti dorovės
klausimus galima kalbėti ir apie
moralinę objekto reikšmę. Kūrinys
nuo bet kurio kito materialaus ob-
jekto skiriasi tame įkūnya idėja –
emocija ar žmogiška vertė. Svars-
tant meno ir dorovės santykį, papras-
tais augiau dėmesio skiriama blo-
ybėms. Tačiau, pasak estetikos pro-
blemų tyrietojo, meno kritiko Jo-
no Griniaus, nepaisant to, kad meno
paveiklas žiūrovą gali pradeti ug-
dyti savo neigiamas savybes, ne-
reikėt kategoriskai uždrausti va-
izduoti blogybes jau vien dėl to, kad
ir mūsų žmogiškoji tikrovė nėra ide-
ali, o dorybės geriausiai atskleidžia
netobuloje aplinkoje. Jis taip pat iš-

skiria dvi aplinkybes, pateisinančias
blogio vaizdavimą.

Trumpai aptarkime vieną jų. Gy-
venimo tikrovėje tiek gėrio, tiek
blogio reiškiniai yra žymiai inten-
syvesni, nei galėtų būti kūrynyje,
nepaisant visų autoriaus pastangų
pranokti realybę savo įtaigumu.
To priežastis yra tikrovės meno kū-
riniose suabstraktinimas, stiliza-
vimas, pavertimas simbole. To-
dėl ir niekšybės menuose negali
pasiekti tokio įtaigos laipsnio kaip
realybėje. Net ir drastiški karo vaiz-
dų, nukryžiavimo ar ligų motyvai
nubanksta prieš tikruosis.

Siek tiek prisilietę prie dorovės ir
meno sanykio, gržkime prie anks-
čiau paminėtojo bjaurumo ir pažiū-
rėkime, kaip jis pasmerkia ar išteis-
na meno filosofiją. Bjaurumą J. Grini-
us apibūdina kaip didelį nukrypi-
mą nuo normalumo. Mums atrodo
negrāžu tai, kas pernelyg nutolsta
nuo tikslø, esančio prigimtyje, o tai,
kas visiškai jį paneigia, suprantama
kaip bjaurastis. Tarkime, labai de-
formuotas ar pažeistas kūnas suke-
lia negražumo pojūti, nes atpaži-
stame fiziškai blogai realizuotą žmo-
gų. Mene bjaurumas kiek kitoks nei
tikrovėje, nes realybėje jis retai iš-
gyvenamas estetiškai. Bjaurumas,
jeigu jis apipavidalintas nepriekai-
stinga technika, yra savotiškai neut-
ralizuojamas, tampa įmanoma juo
gérētis.

Kūryboje šis elementas nėra re-
tas, ypač vaizduojant klaikias ir tra-
giškas scenas. Jo gausu natūralistų
kūriniuose, ispanų tapyboje (vertė-
tų prisiminti Francisco Goya'os
„Juodujų piešinių“ cikla, išskirian-
ti kraupiai, groteskiškais vaizdais).
Iš klausimą, kodėl griebiamasi bjau-
rumo, J. Grinius atsako, tiesa, ne vi-
sai įtikinamai – teigia, kad dėl rūpi-
nimosi formaliai techniniai daly-
kai kaip, pavyzdžiu, salpuvų derini-
mas ar naujų efektų paeška. Charak-
teringi, neiprasti ir klaikūs daly-
kai leidžia ryškiai atskleisti kūrė-
jų technikos meistriškumui.

Antrasis, kiek iškilmingiau ir ro-
mantiskiai skambantis bjaurumo
vaizdavimo pateisinimas – tai pro-
testas (ne visada samoningas) prieš
grožio subanalinimą ir standartinio,
stereotipus suvaržyto meno išga-
lėjimą. Kiekviename žingsnyje ma-
tomas kasdienis, gan vidutiniškas
gražumas, banalios meno kūriniai
imitacijos, dailūs serijiniai produk-
tais neturi individualios technikos
pėdsakų, įkyri jautriems žmonėms
ir diskredituoja tikrąjį grožį meni-
ninkų akyse. Banaliojo grožio ir

falsifikatų apsuptyje imama ieško-
ti naujesnių išpūdžių. Bjaurumas
patraukia menininką kaip itin cha-
rakteringai atskleidžiantis individu-
lumas.

Be to, įvairios keistenybės dème-
si prikasto ir dėl nuodugnesnio, pla-
tesnio tikrovės pažinimo. Sukeldamas
baimęs, užuojaautos, pasišlykšt-
ėjimo ar smalsumo jausmą, bjaurumas
siurpulio akivaizdoje leidžia pajusti
gyvenimo vertę ir visur ty-
kojančią skurdžią niekystę, kuri
priestarauja mūsų viltims ir norams.
Taip degeneracija ir bjaurumas yra
susiję su tikrovės netobulumu ir
nykstamumu.

Kalbėdamas apie bjaurumo reikš-
mingumą mene, sv. Augustinas nu-
rodo, kad jis leidžia ryškiai pajusti
grožio spindesį. Bjaurumas – tai
klaikus juodas fonas, kuriame skle-
džiasi grožio didybė ir žavesys. Jis
ne tik praplečia grožio sąvoka, bet
ir parodo tikrovės įvairumą, leidžia
pažvelgti į raupsuotas gyvenimo
žaizdas, šiurpius užkampius ir per
meną įgalina išgyventi tai, kas pa-
prastame gyvenime gali praslysti pro
akis nepastebėta.

Pasinaudodamas raiškos galimy-
bėmis, negražius dalykus kūrėjas ga-
li stilizuoti taip pat kaip ir gražius.

Kūryje yra išgyvenimą, nei re-
alybėje esantis bjaurumas. Kol žiū-
rovos pajėgia gérētis negražius daly-
kus vaizduojančio kūriniu pažiū-
nimui, tol ir bjaurumas gali būti va-
dinamas estetišku. Bet šis teiginy
bjaurumo įteisinimo problemos
kaip estetinės kategorijos iki galio
neišsprendžia. Sutikus, kad jis ne-
menkina kūriniu vertęs, kyla klausimas,
ar yra bjaurumo „panaudojimo“
ribos ir ar visi tokius dalykus
vaizduojantys darbai vadintini „tik-
ruojų“ menu. J. Grinius šią dilemą
išsprendžia ganėtinai paprastai – kū-
rines, jeigu dėl „baidykliskumo“ jo
neįmanoma estetiškai pažinti, téra
naudingas menininko techniniams
sugebėjimams pasireikšti arba žiū-
rovui patirti „baidykliskai“ paslap-
tingus dalykus.

Sudétinga, o tikriausiai ir nejma-
noma suvesti grožio pasaulio į griež-
tas schemas, kaip ir pažymėti nenu-
gincijama takoskyra tarp vienokios
ar kitokios estetinio išgyvenimo rū-
šies. Suvokiant ir vertinant kūrinių
daug ką nulemia individualumo as-
pektas, dėl jo menas neįspraudžia-
mas į vienintelius „teisingus“ rėmus
ir išlieka įvairialypis.

dviracių įvažiuoja laiškininkas, o
dar po valandos čia pasirodo gyvas
strutis. Intelektualų kompanija sve-
tainėje prie stalo sėdi ant... klozetų
ir diskutuoja, kaip kasdien gamtą
teršia Žemės gyventojų į aplinką iš-
metami milijonai tonų ekskrementų.
Daug žmonių nužudej mania-
kas nuteisiamas mirti ir... iš teismo
salės paleidžiamas į laisvę. Polici-
jos prefektui skambina prieš ketve-
rius metus mirusi jo sesuo, kurios
karste tikrai padėtas telefono apa-
ratas. Nakvynės namuose keturi
vienuoliai karmelitai naktį išbrau-
na į vienės moters kambarių, kad...
po bendros maldos išgertų su ja vy-
no ir paloštų kortomis. Kažkokia
karinė chunta naktį išsiruošia su
tankais į mišką... medžioti lapių.
O filmą pradeda ir baigia šūviai į
maištininkus (vieną jų vaidina pats
L. Bunuelis), kurie miršta, šaukdama
savo žudikams: „Tegyvoja
grandinės!“

P. S. Vasario 22 dieną L. Bunueliui
būtų sukakę 110 metų. Gal tik-
rai verta išsklausyti į vieno keistuo-
lio siūlymą visose enciklopedijose
prie menininkų pavardžių rašyti tik
gimimo datas?..

Kuklus Luiso Bunuelio žavesys

Atkelta iš 3 p.

Kita pasišventusi Kris-
taus armijos eilinė, dėl filmo „Viridiana“ (1961 m.)
išgarsėjusi Prancišaus Asyžiečio laikų šventoji,
taip pat skaudžiai nuba-
džiamu už savo pasiau-
kojimą Dievui ir meilę
žmonėms. „Auksine pal-
mė šakele“ Kanuose ap-
dovanotas šedevras su-
laukė piktos Vatikano
kritikos (jo oficialią po-
ziciją atspindinčiame
laikraštyje „L'Osservato-
re Romano“ pasirodė ra-
sinys, smerkiantis rei-
sirių už religinius simboli-
kos išniekinimą). Kai kuriose Eu-
ropos šalyse buvo demonstruota tik
gerokai iškarpyta filmo versija, o
Ispanijoje „Viridianos“ viešai rody-
ti nebuvo galima keliis dešimtmie-
cius. Labiausiai visus papirkinto
scena, kurioje skurdžiausiemis vi-
suomenės atstumtis prieš-
tūsi mergina tampa valkatų smurto

Aktorius Francisco Rabalis, atliekantis kunigo vaidmenį filme „Nazarenas“.

auka, o bet kokį žmogiškumą pa-
mynę Viridianos kankintojai ironiš-
kai pavaizduoti Leonardo da Vinci
„Paskutinės vakarienės“ pozomis.
Posūkis naujų šedevrų link

Filmas „Angelas naikintojas“
(1962 m.) L. Bunuelio kūrybiname
kelyje ženklinio dar vieną naują po-

sūkį. Nuo šiol prasidėjo re-
žisieriaus bandymai įminti „kuklaus buržuazijos žavesio“ paslaptį. Grupe-
lė žmonių po teatre praleisto vakaro ir sočios va-<

Berniukas ir lėlė

Irna LABOKĖ

Ši dangaus kažkas leidosi. Spalvotas ir keistas – nesuprasi... Vėjas keistumyną lengvai plaikstę į vieną ir į kitą pusę, nešė link pavarinių arimų, užmirkusius dirvą, kuriose netrukus sužaliuos cukriniai runkeliai, linai ar vasarojus.

– Kas čia dabar? – ant namų slenkscio žiūrėdamas į dangų sušuko berniukas.

Iš tolo jam pasirodė, kad skrenda didžiulis kaip debesis drugys. Jo sparnai blyksi prieš saulę visomis vaivorykštėmis spalvomis. Kartkartėmis drugys išnyksta, bet netrukus vėl pasirodo – tik dar ryškesnis ir didesnis, ima keisti formą: virsta juokingu, dangumi šliaužiančiu kirmėliuku, paskiau dideliu spalvotu pudeliu, drambliu, galiausiai vėl drugiu. Nedidelėje priemiestcio gyvenvietėje to dar nebuvu – tokio kuriozo danguje niekas néra regėjęs. Aplink, kaip tyčia, né gyvos dvasios: vieni iš sekmacių Mišių dar neparejė, kiti, matyt, įnikę į televizorių ar šiaip į kokius reikalus.

Berniukas akimis seka neaiškaus objekto nusileidimo trajektoriją ir bando apskaičiuoti, kurioje vietoje tas keistumynas pasieks žemę. Susijaudinės čiumpa dviratį ir nuskudžia arimą link. Jo galvoje viesulai minčių ir nenumaldomas troškimas kuo greičiau priartėti prie nepaiškinamo reiškinio, sutrikdžius realaus pasaulio jutimą, tarsi jo, vaiko, šią akimirką né nebūtų, tik – greičio taškas, besiveržiantis į kitą geografinę platumą, į kitą erdvęs vietą, nežinomą, nepažįstamą, tačiau neapsakoma jėga traukiančią savęsp kaip magnetas vinutę. Per grumstotą kelią berniukas lyg meteoras skrieja pavejui ir iš tolo mato, kaip spalvotas daiktas nusileidžia vidury lauko. Palikęs dviratį šalikelėje tankiai alsuodamas klampoja per žliuginą dirvą. Mato kupetą spalvą, bet né iš tolo negali atspėti, kas ten. Kai prieina visai arčiai, jo veidą nuspalvina nuostabos šypsnyse.

– Tai bent! Geras, – aikteli pusbalsiu, – nu geras...

Tarp subliūskusių spalvotų balionų siek tiek išsipurvinusi guli didele lėlė. Graži. Tokios niekada nebuvu matęs né pas vieną mergaitę. Lėlė apvilkta raudona suknele su mėlynais taškučiais. Suknelės priekyje, per patį viduri, – berniukui pasirodo tai labai juokinga – pūpsė didelė kišenė. Juokinga ir tai, kad lėlės plaukai – kaip kokios pamaivos, pagalvoja, – tamsiai mėlynos spalvos, keliose vietose suimiți spalvotomis gumutėmis.

Apsidairo. Aplinkui nieko néra. Tai suteikia pasitikėjimo – paprasčiausiai apsidžiaugia, kad niekas nemato, nes būtų gėda, jei kas nors užkluptų jį, devynmetį berniuką, vidury lauko su lėlė. Nesvarbu, kad lėlė iš dangaus – kiekvienas, kad ir berniukas, susidomėtu, bet juokeliu iš bendraamžių, kalbų ir patycių tikrai neišvengtum.

Atsargiai išnarplioja virveles, kuriomis lėlė prityrtinta prie balionų, ir pakelia ją. Tikrai, neeilinė. Iš nugaros pusės iškart pastebi nedidelę rankenėlę, greta jos – du metalinius žiedus. Jie, matyt, čia ne šiaip sau...

– Hm... Idomu, – garsiai galvoja berniukas, – reik išsiaiškinti.

Dar kartą apsidairo, įsitikina, kad niekas jo nestebi, tada nusivelka languotus marškinis, suvynioja į juos dangaus radijui ir strimgalviais dviračiu paršiausia namo.

Savo kambarje imasi viskų atidžiai ap-

Narciso FREIMANO nuotrauka

žiūrinėti. Už rankenėlės nugaroje patogu lėlę laikyti. Netrunka išsiaiškinti, kad patraukus metalinių žiedelių iš dešinės lėlė išraiškinių sumirksi savo didelėmis juodo milo blakstienomis; timptelėjus žiedelių kairėje rankenėlės pusėje, ji pražoja dailią burnytę, tarsi norėtų ką pasakyti.

Kauno valstybinio lėlių teatro archyvo nuotrauka

– Geeeras, – nušvinta vaikas, – tikrai geras mechanizmas!

Įdomu, o kas po suknele? Hmm... Lazdelė. Lazdelė su dvimi valais. Ant kiekvieno valo galo mediniai voletai. Timpteli vieną, ir še tau: lėlė iškelia ranką ir tekšteli jam per plaukus.

– Cha! Na, tu ir duodi! – išsprogina akis berniukas.

Mechanizmas veikia be priekaištų. Lėlė jo rankose atgyja: markstosi, žiopčioja pagal jo sakomus žodžius, kilnoja rankas, sukiuoja galvutę lengvai kresteldama mėlynus plaukus, lankstosi ir net šoka.

– O kas gi čia?

Né nepastebėjo: iš vienintelės juokingos kišenės kažkas kyšo. Mégina išimti, bet tas „kažkas“ kišenės viduje stropiai prisegtas žiogeliu. Atsegia. Iš polietileno maišelio išima mažytį rožinį vokelį su laiškeliu.

Labas, mano mielas bičiuli! Aš – lėlė Miletė. Iš Lėlių teatro Žibintų alėjoje. Kurį nors sekmacių mudu ten turime nueiti. Žinau, kaip labai tu šito trokšti. Juk dar niekada nebuvai Lėlių teatre. Tiesa? Taigi aš, lėlė Miletė, – tavo bilietai!

– Čia tai bent! Lėlė – bilietai! I Lėlių teatrą! – nepaaiškinamos euforijos pakylėtas iš džiaugsmo šokinėja berniukas.

Priemiestinis autobusas sustojo prie pat Žibintų alėjos, kuri vedė tiesiai į Lėlių teatrą. Berniukui net neprireikė klausti praeivių, kur yra teatras, jis kuo puikiausiai orientavosi, nors vienas mieste dar né sykio nebuvu, tik – su tévais. Kai nešinas specialiai Miletė padarytu futliaru priėjo prie teatro paradinių durų, jų pasitiko du frakuočiai ponai su juodais cilindrais ant galvų ir baltomis pirštinėmis. Rankose kiekvienas ponas laikė juodą lazdelę, o ant kaklo buvo persimetę baltus it sniegas šalikelius. Berniukas atsargiai iš futliaro išsiémė bilietai – lėlė Miletė ir staiga viską, ką ketino pasakyti pasiveikindamas, užmiršo. Negalėjo né žodžio ištarti, stovėjo priešais garbius džentelmenus apsikabinęs lėlę ir išplėstomis akimis į juos spoksojo.

– Ooooo! Sveikas, mūsų mielas bičiuli, – kiltelėjė juodus cilindrus ir pagarbai nusilenkę berniukui, džiugiai prabilo ponai. – Kaip malonu! Kaip malonu, mielasis, tave matyti! Seniai, oiai kaip seniai mes tavęs laukiai. Jau manėme, neateisi...

burtininkai ir princesė, vaikštinėjo miestelėnai, amsėjo šunys, gageno žąsys. Visai kaip žmonės spalvingame pasakų mieste judėjo mažos lėlės. Jos kalbėjo ir verkė, dainavo ir juokėsi, markstė savo dideles akis su ilgomis blakstienomis, kraipė galvutes ir gestikulavo rankutėmis. Buvo juokinga, bet berniukui labai patiko, kad aikštingoji Princesė su tiko pabučiuoti Kiauliaganį šimtą kartą. Jis kartu su kita vaikais skaiciavo bučinius:

– Du,trys... keturiolika...

Lėlė Miletė nekrutėdama sėdėjo greta.

Sugrįžęs namo berniukas panoro matyti spektaklį pakartoti. Bet vienos Miletės buvo per mažą. Ėmėsi darbo. Daug dienų, savaičių į mėnesių drožę, karpė, klijavo, montavo mechanizmus, viską apgalvodamas iki smulkiausių detalių. Net modeliavo ir siuvo lėlėms drabužius. Sugalvojo žodžius, sakinius, dialogus – ištisas scenas ir keisdamas balsą vaidino pramanytas istorijas. Jam neįtikėtini, galima sakyti, tobulai, sekési visa tai padaryti. Sekmacių su Miletė priemiestiniu autobusu važiuodavo į Lėlių teatrą. Sėdėdavo toje pačioje, pirmoje, eilėje.

Kartą po spektaklio ponai su cilindrais nusivedė jį į scenos užkulisius. Jam buvo leista paliesti ką tik matytus pasakos personažus. Berniukas supratė, kad mechanizmai lėlių juosiamas atkurti gali būti labai įvairūs, skirtinti. Tai jam padėjo vėliau kuriant savajį teatrą. Netrukus jis tapo aktorių bičiuliui, jie leisavo jam su lėlėmis praktikuotis, tai vadinosi – vesti lėlę. O sykį net pasiūlė suvaidinti mažają Kupriuką. Kupriuko lėlę berniukas valdyti išmoko greitai. Jo rankose jis judejo taip, kaip norėjo režisierius.

Slinko metai. Berniukas suaugo. Tapo žinomu lėlininku. Artistu. Vėliau – režisieriumi, scenaristu. Ištisas dienas jis praleisavo teatre, dažniausiai tarp lėlių. Niekur kitur jo nesutikdavai – tik teatre. Daugelis manė, kad jis čia ir gyvena. Kai kas neva yra girdėjęs, kaip jis su lėlėmis kalbasi, sako joms komplimentus. Sklandė kuždesiai, kad jis įsimylėjęs savo lėles. Bet tai tik šnekos, kurios né kiek nesumenkino žmonių pagarbos ir meilės garsiajam lėlininkui, sulaikusiam žilo plauko ir tapusiam Lėlių teatro siela. Žmonės jam nuolat dėkojo ir mielai skyrė pačius gražiausius epitetus – Lėlių maestro, Lėlių karalius. Žibintų alėja į lėlių vaidinimus nuolat skubėdavo daugybė vaikų ir suaugusieji pradėjo emocingai ploti, mojuoti rankomis ir draugiškai šaukti:

– Lėlė! Valiooooo! Žiūrėkit, lėlė, lėlė... Vailiooooo!

Berniuko širdis smarkiai plakė. Jis jaudinosi. Tačiau netrukus salės šviesos pradėjo gesti, pasigirdo linksma muzika, lėtai pakilo scenos uždanga. Pamažu įsižiebė spalvoti prožektoriai, žiūrovai nutilo ir užgniaužę kvapą laukė, kas bus.

Prašidėjo spektaklis. Berniuką užvaldė paslaptingas senovinis miestas. Jis buvo nereali gražus, panašus į žaislinį: su pilimi ir bokštais, turgaus aikštė, gatvelėmis, namais ir gėlėmis balkonėliuose. Čia gyveno karaliai,

Kiekvieną pavasarį, pakinkęs spalvotus balionus, Lėlių maestro į dangų paleidžia didelę lėlę. Lėlę, su juokingai suknėlės priekyje pūpsancią kišene. Ilgai stovi užvertę žilą galvą, kol spalvotų balionų paštas virsta mažu dangaus taškeliu, tada sugrįžta į teatrą ir vėl...

Laukia.

2010, vasaris

Rima ČEPURNIENĖ

„Atsimename jūsų rudeninį koncertą, kaip gera, kad jūs vėl pas mus“, – sakė Maskvoje gyvenanti lietuviė Solveiga. Praeitų metų spalio mėnesį ambasada organizavo Lietuvos dienas Maskvoje, tada koncertavo du kolektyvai: „Šeltinių“ (vadovė Virginija Skiparienė) ir Ežerėlio KC kapela „Samanėlė“ (vadovas Remigijus Marma).

Iš tikrujų jutome, kad Lietuviai sajunga Maskvoje nuoširdžiai laukė kitų dvięjų šaunių Kauno kultūros centro „Tautos namai“ šokio kolektyvų – „Suktinio“ (vadovė Laimutė Rekašienė) ir „Pušynėlio“ (vadovas Kęstutis Pušinaitis) – pasirodymų.

Nepaisant kurių organizacių nesklandumų, poros skriete skriejo, pliekė tautinius šokius, net žiežirbos sklandė ore. Jaunieji „Pušynėlio“ šokėjai keitė profesionalius „suktiniečius“, o sausakimša salė prisipildė aplodismentų, visus šildė smagios šypsenos.

Ką jau pasakoti apie vakarę, kurioje nuoširdžiai trypė ir jaunas, ir senas! Meistriškai virkdomas akordeonas ir lietuviškos dainos, atliekamos „Suktinio“ vyru, būtų netilė visą naktį...

„Atvažiuokite vėl pas mus, ne pamirškite Maskvos lietuvių!“ – tramdydama ašaras kalbėjo Nerinė ir apsikabinusi bučiavo šokėjas. „Nepykite, kad ne visi kalbame lietuviškai, daugelis iš mūsų jau surusėjo“, – kone atsiprašinėjo Tamara, meistriškai padainavusi seną arją lietuviškai.

Tokiais momentais supranti, koks svarbus yra paprastas žmogiškas bendravimas ir kokį reikalingą darbą atliekame, atveždami lietuvišką dainą bei šokį savo tėvynai-niams.

Vizitas sutapo su krepšinio varžybomis: Kauno „Žalgiris“ – Maskvos CSKA. Didesnės reikšmės šios varžybos neturėjo, bet skubėjome į stadioną palaikyti savo krepšininkų. Mūsų šūksniai, plojimai, trišpalvių mosavimas tikrai moraliskai padėjo sportininkams ir, aišku,

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 20-metį šventėme Maskvoje

„Suktinio“ vadovė Laimutė Rekašienė ir Rima Čepurnienė nepaprastajam įgaliotajam ambasadorui Antanui Vinkui įteikė lauktuves – šakotį.

nustebino maskviečius. Pamanykite, ne tik Lietuvos ambasadorius A. Vinkus stebėjo varžyas, bet ir pulkas sirgalių atbildėjo! Supratome tai, kai mus apsupo milicininkai, paskutinius išleido iš Sporto rūmų... Pasijutome stiprūs ir išdidūs, kaip niekad vieningi.

Gidė Romualda Petrovna įdomiai vedė apžvalginę ekskursiją po Maskvą bei Kremliaus muziejų rezervatą. Nepamiršome aplankytį ir mauzoliejų, kuriame ilsisi Leninas. Nustebino sustiprinta sargyba, patikra iki absurdo: detektoriai, metalo ieškikliai, rūstūs milicininkų veidai, įsakmus tonas ne tik einant į mauzoliejų. Tas pats ir muziejuose, cerkvėse, net prekybos centruose. Nežinai, kada gali būti sustabdytas raitas ar pėsčios milicijos, paprašytas parodyti pasą bei laikinos registracijos lapelį, net gali pasidomėti tavо rankinės turiniu... Raudonojoje aikštėje vaikštinėja „nemirtingi“

personažai: Leninas, Stalinas, caras Nikolajus II, maršalias Žukovas. Ne vienas jų – keletas, mokėk 50 Lt – nusifotografuosi kartu!

Maskva – vienas brangiausiu, antras pasaulyje pagal milijardinių skaičių miestas; viešbučiai ištaigingi. Rusijos sostinė, sakyčiau, nepatogi eiliniams turistui ar keliaujantiui. Čia yra gausybė žinomų teatrų ir muziejų, bet bilietų kainos labai įdomios. Pavyzdžiu, bilietai į J. Vachtangovo teatro spektaklį – 130-200 Lt, čigonų teatrą „Romen“ – 70-150 Lt, o į Pablo Picasso paveikslų parodą – tik 40 Lt, tačiau atstovėjome 1-2 val. eilėje prie iėjimo. Apsilankymas Kremliaus muziejuje-rezervate – 35 Lt, Rusijos carų lobyne (Oružeinaja palata) – 80 Lt, Rušijos istorijos muziejuje – 40 Lt, garasioje Tretjakovo galerijoje – 30 Lt, bet čia daugiausia eina užsieniečių grupės, rusams, kaip jie patys kalbėjo, yra per brangu.

Pastebejome, kad bedarbystės Maskvoje nėra. Apie tai bylojo skelbimai languose, skelbimų lentose: „Reikalingi...“ Tik neaišku, kokie atlyginimai, nes kainos tikrai „kančiojasi“, pavyzdžiu, kavos puode-

Iškilmingame posėdyje Kovo 11-osios Aktui paminėti su kultūros ataše Juozu Budraičiu.

lis Senajame Arbate – 10 Lt, toliau nuo centro – 5 Lt. Didieji prabangūs prekybos centralai, tarkime, XVIII a. architektūros statinys GUM, stovi tušti, čia atveda tik užsieniečių grupės pažiopoti, pafotoafuoti, nes kainos „išpūstos“ 6-7 kartus. Patys maskviečiai apsiperka miesto pakraščiuose, tokiuose prekybos centruse kaip „7 kontinent“. „Ūkininkų turgelių“ Maskvoje nė su žiburiu nerasi, todėl labai pravertė lauktuvinėms balti šūriai...

Silumos maskviečiai taip pat netapuo: butuose, salėse, kavinėse šiltai. Mums buvo net per karšta, tačiau nespėjome rankų plautis – pajuosdavo, o keliems mūsiškiams atsirado lengvas kosuliukas. Pasidomėjus paaiškino, kad Maskvoje labai užterštasoras ir maisto produktai (tais pačiais priedais E ir pan.). Ką norėti, gyventojų – apie 16 milijonų, išmaitinti juos reikia... Transporto kamščiai nuolatiniai, nuo 15 iki 18 val. geriau centre su automobiliu nesiroyti, nes judėsi maždaug 5 km/val. greičiu. Pajutome tai savo kailiu, vos nepavėlavome į koncertą! Pagrindinė susiekimo priemonė – metro, tačiau

Raudonojoje aikštėje galima nusifotografuoti su istorinių asmenybių antrininkais.

Rimos ČEPURNIENĖS nuotraukos

„Pušynėlis“ Lietuvos ambasadoje su ambasadoriumi Antanu Vinkumi.

Jolantos BRAZIONIENĖS nuotrauka

ŠMC vėl kviečia lankytojus žavėtis ir nusivilti

Andrius JAKUČIŪNAS

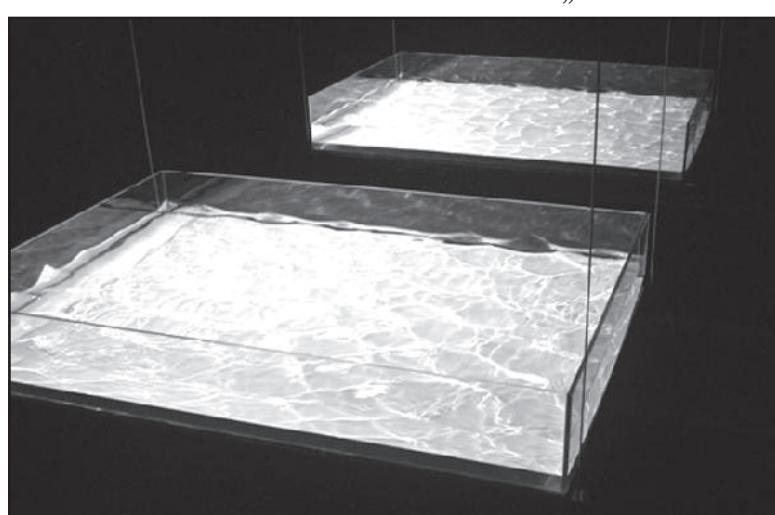
Šiuolaikinio meno centro salėse jau senokai buvo pribrendęs laikas pakeisti ekspozicijas – paprastai jos čia užtrunka tiek, kad į jas kviečiančius plakatus spejti įsiminti su menininkiomis detaliomis, visais apsilauptymais ir apdulkėjimais. Tai pagaliau buvo padaryta: kovo 17-ąją, trečiadienį, čia atidaryta šiek tiek užkulisių peripetijų sukelusio „Swedbank“ meno apdovanojimo, kurį galiausiai pasiglemžė mūsiškis Jonas Gasiūnas, paroda (plačiau apie šio konkurso „virtutę“ ir savo kūrybą laimėtojas pasakoja interviu „Nemune“ Nr. 3 „Išėjimas į kosmosą nebeatrodo didvyriškas“, ši teksta taip pat galima perskaityti *Bernardinai.lt*), pradėjo veikti nuolatinė Jurgo Mačiūno *Fluxus* kabineto ekspozicija, o penktadienį, kovo 19-ąją, ištiko dar keturių parodos. Tai –vardiu iš eilės nuo, mano galva, įdomiausios iki absurdžiausios – Kęstučio Grigaliūno „Mirties dienoraščiai“, *CORO Collective* (Eglė Budvytytė, Goda Budvytytė, Ieva Misevičiūtė) „Raidyno pamoka“, Gintaro Makarevičiaus piešinių paroda ir galiausiai Benignos Kasparavičiūtės bei Kęstučio Šapokos „Meno sparnai“.

Neabejotinai daugiausia vietas centre tenka „Swedbank“ meno apdovanojimo parodai, galbūt ji pretenduoja ir į panašiai didelę mūsų dėmesio dalį, nors dėl to, žinoma, būtų galima gincytis. Neginčytina tik tai, kad šis apdovanojimas jau tapęs prestižiniu. Jis įsteigtas 2000 m. kaip prizas šiuolaikiniams Estijos menininkams – tuomet jis dar vadinosi „Hansapank“ meno apdovanojimu. Nuo 2003 m. jis skiriamas trijų Baltijos šalių menininkams (iš tautiečių jų yra gavęs Artūras Raila (2003 m.) ir Valdas Ozarinskas (2006 m.), o nuo 2008-ųjų, darsyk išsiplėtus konkurso geografijai, dėl jo varžosi ir menininkai iš Rusijos bei Švedijos. Nepaisant konkurso geografinės plėtros teigiamą, jog pagrindinės žiuri sprendimą nulemiančios vertybės išliko tos pačios: pristatyti kūrybą tų menininkų, kurių praejusiai kalendoriniai metais sukūrė iškilius darbus, išskiriančius novatoriškumu ir suprantamus tarptautiniu mastu.

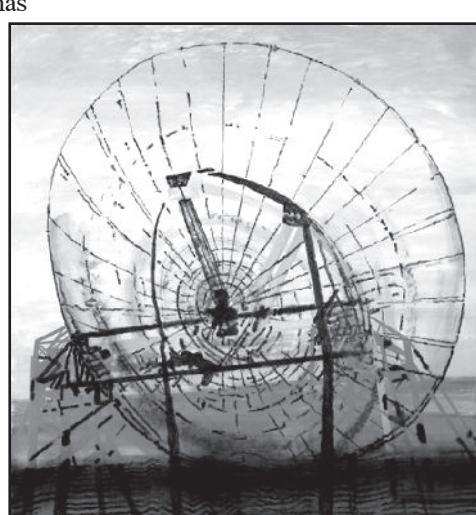
Nors daugiausia dėmesio tarsi turėtų atitekti konkursu laimėtojui J. Gasiūnui – jo kūriniai paskirta didžiulė salė – laikausi nuostatos, kad aptarinėti tai, kas jau šimtasyk aptarta lietuviškame kontekste, nėra didelio reikalo, juo labiau kad mūsiškis meno mėgėjas, kuris J. Gasiūnu kūrybą žino kone atmintinai, neišvys čia né vieno nematyto darbo. Kur kas didesnis nuotykiis – susipažinti su to paties prizo siekusių kitų šalių menininkų darbais, visų pirm – su fotorealistine Tonio Saadoja's iš Estijos tapyba. Fotorealistinės tapybos serija yra T. Saadoja's gimtojo miesto Talino pikareska – neva šelmiški pasakojimai. Nediduko formato darbuose Tonis preciziškai tiksliai (ak, kiek čia daug darbo idėta! – greta aikčiojo parodos lankytoja) fiksuoja miesto vaizdus, kuriuose gretinama šiuolaikinė architektūra, griuvėsiai ir banalios gatvės scenos, taip irodydamas, kad tapyba gali būti ir jautri kasdienybės dokumentavimo priemonė. Ir to, kas būtų šelmiška iprastine šio žodžio prasme, darbuose nerasisime, neben bent kaip šelmystę suvoktume tai,

Tonis SAADOJA. „Gimtasis Talinas“.

Voldemars JOHANSONS. „Aero srovės“. 2007 m.

Jonas GASIŪNAS. „Radaras“.

kad dailininko požiūris į miesto kasdienybę (ak, koks bjaurus žodis) néra nei romantiškas, nei ekspresyvus, nei persaldintas; retai pamatyse tokį nutapytą Vilnių. Jeigu manytume, kad menininkas to ir tiesiokė – pateikti Taliną kuo tikresnį ir sykiu bendresnį – galėtume įtaruti, kad darbams gerausia keliauti į „Lonely planet“ vadovo po Baltijos šalis viršelį. Bent aš dailininko darbuose pamačiau Estijos sostinę daug puikesnę ir subtilesnę, negu matydavau ja ten lankymas. I liūdną realybę, kurioje viskam būtinai reikia detalių paaškinimų, sugrąžina parodos lankstinukas: „Menininkui taip pat rūpi perteikti šiandieninio Talino pokyčius, nulemtus rinkos ir privataus kapitalo plėtros – tai, kad paveikslai yra juodai-balti, galbūt reiškia, jog menininkas į šiuos pokyčius nežiuri pro „rožinius akinius.“ Žinoma, kapi talizmas kalčiausias. Visada.

Prie Estijos menininko kūrinių koncepcija atrodo atsitiktinai priplūsi, o Latvijos menininko Voldemarso Johansonio darbas yra gryna koncepcija, kuriai atskleisti jis naudoja, be abejo, pačią šiuolaikiškiausią kalbą – po visą patal-

pą tyvuliuojančius atspindžius, kuriuos skeleidžia garso bangų išjudintas talpyklos esantis vanduo. Šie garso signalai – menininko apdoroti duomenys, surinkti iš Latvijos geologijos ir meteorologijos centro apie didžiausius pastaruju metų Europos meteorologinius įvykius ir audras. Teigiama, jog šia prasme „Aero srovės“ yra ekosistema, miniatūrinė Baltijos jūra, kurios pakrantėje gyvena menininkas ir kuri paklūsta nenuspėjamoms oro jėgom, susijusioms su klimato pasikeitimais. Kūrinyje esą atispindi visų epochų menininkams būdingas žavėjimas pagrindinių gamtos elementų grožiu, tačiau

audrių duomenys, paversti garso medžiaga, perspėja, kad žavimės tuo, kas kelia vis didesnį pavojų.

Latvis, kad išgautų esenciją, naudojasi šiuolaikinės technikos pasiekimais, o menininką iš Rusijos Viktorą Alimpievą labiau traukia mokslo teorijos: vaizdo darbuose jis remiasi proksemija – žmogaus ar gyvūnų elgesio erdvėje ir erdvinių bendravimo charakteristikų tyrimais. „Šiame darbe dėmesys sutelkiamas į minimalistinę judančių žmonių choreografiją, pabrėžiant momentus, kurie atspindi individų emocines reakcijas į juos supančius kūnus“, – teigiama apraše. Kūriniu pavadinimas, aktorių veiksmų rezūs, jų nešamos susuktos vėliavos primena socialistinio realizmo tapybos scenas. Nors vaizdo darbas filmuotas Švedijoje, jis asocijuojasi su rusiškaja ir sovietine „paradų kultūra“, ir šioje šviesoje atrodo per dem eksportinis – kokia dar tema geriau galėtų atspindeti prieities, o ir dabarties Rusiją? Jei netikite – užekite į Latvių gatvę...

Galbūt harmoningiausiai (nei prasmė, nei priemonės jai atskleisti viena kitų negožia, nesistengiamai mąstyti itin netradiciškai, koncen-

truojamas tik į tai, kas svarbu) *skambėjo* Magnuso Wallino, kuris tarptautinėje meno sceneje žinomas save videofilmais ir animaciniuose darbais, siulančiais alternatyvą „tobulieiams“ kūnams ir ekrano kultūrą užvaldžiusių grožio manijai, darbai. „Šio menininko kūrinių herojai ir deformati, niekinami jų kūnai primena mums apie tai, kad pasaulioje egzistuoja griežtas kūnų skirstymas iš kai kurie iš jų dažniausiai traktuojami su pašaipa ar net žaurumui. Žmonių kūnų tipai, kurių fotografijos paimtos iš XX a. pradžios medicininių knygų, projekcijoje išnyra tarsi vaiduokliai. Menininkas siekia priminti mums apie likimą tų bevardžių žmonių, kurie istorijos eigoje buvo ištremiami už iprastos visuomenės ribų, atiduodami į ligonines ir prie glaudas, pasmerkti tyrimams bei eksperimentams.

Kalbą apie kitas keturias parodas norisi pradėti nuo Kęstučio Grigaliūno „Mirties dienoraščiai“, kurie savaip dera prie nesenai paminkėtos Lietuvos Nepralausomybės dvidešimtmecio sukakties, bet ne tik. Nors „Mirties dienoraščiai“ kalba apie Lietuvos Respublikos piliečius, nukentėjusius nuo pirmosios sovietų okupacijos (1940 06 15 - 1941 06 22): lenkus, lietuvius, rusus, totorius, žydus, nekaltais nu-kankintuosis, susaudytuosis, išvežtuosis į lagerius, apie jų nutrauktus gyvenimus ir sudaužytus likimus, autorius skelbia mažiau yra daug universalesnė, ir negali su tilpti viename istorijos laikotarpyje – tai mirtis ir žudymo absurdžiumas. Jau kelerius metus K. Grigaliūnas ekspluoatoja represinių struktūrų naudojamą fotografavimo būdą, kai asmuo fotografuoja mėnu metu iš priekio ir iš sono. „Mirties dienoraščiuose“ menininko prieškūnės tašku tapo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro išleistas „Lietuvos gyventojų genocido I tomas: 1939-1941“, kuriame suregistravoti 30461 asmenys, vienaip ar kitaip nukentėjus nuo sovietų okupacijos. Dėl didelės darbo apimties K. Grigaliūnas apsiribojo sušaudytų, nu-kankintų, mirusiu tremties vietose asmenų fotografijų Lietuvos ypatingajame archyve paieška, kurios ir tapo eksposicijos pagrindu. Darbai išspausdinti šilkografijos technika. Ant kiekvieno iš jų autorius ranga užrašyta trumpa vaizduojamo asmens biografija.

Coro Collective videodarbas „Raidyno pamoka“ – išties beprotiškas. Kurdamai koncepciją autorai, tiksliau, autorės E. Budvytytė, G. Budvytytė ir I. Misevičiūtė, kurios šiuo metu gyvena ir dirba Amsterdam, pademonstravo neįtikėtiną mąstymo lankstumą. Vien dėl to jų sumanyamas panašus ne į nesamonę, o taip lengvai galėjo nutikti, jei tik logikos siūlas nors aki-mirkai būtu paleistas iš rankų, bet į ką nors įtaigaus: „Šiame kūrinyje devintojo dešimtmecio afroamerikiečių subkultūra susiduria su sovietiniu modernizmu, kurio pastatų fone *Coro Collective* atlieka savają *vogue* šokio versiją. Stilizuotų pozų serijos atliekamos vilkint kostiumus, kuriuos pamatės Triestinas Tzara atpažintų savo įtaką, o video kadrai galėtų tapti gera tema pokalbiui tarp Gertrūdos Stein, Milesio Daviso ir Franko Zappos, kuriai kiekvienam prisikiriama ižvalga, kad „kalbėti apie muziką yra tas pats, kas šokti apie architektūrą“. *Vogue* yra labai stilizuotas modernus šokis, kuriamė naudojamos siluetų pabrėžiančios fotomodelių bei „egiptietiškos“ pozos ir „kamputi“, gimnastinių kūno judesiai.

Jo pavadinimas pasiskolintas iš *Vogue* žurnalų, o pats šokis atsiradė vintažiame dešimtmetyje Niujorko gėjų ir transvestitų subkultūroje. Viena pagrindinių šios subkultūros sąlygų – nuolat rituališkai patvirtinamas įsitikinimas, kad asmuo gali tapti tuo, kuo įsivaizduoja esą (kino žvaigždė, fotomodeliu ar niekuo neissiskiriančia mokinuke), nes statusą visuomenėje didžiai dalimi lemia išvaizda. Tokia logika – pavadinimine ja *vogue* logika – buvo svarbi ir kuriant ši vaizdo klipą bei dainą. Jei asmuo gali transformuotis į raidę, tada tikėtina, kad ir raidė gali transformuotis į kažką kito, o pastatai gali būti (at)kuriami vaduojanties ne techniniais brėžiniais, o muzikine partitura, ar ne? „Raidyno pamoka“ gali būti interpretuojama kaip pasaka, kuri dekonstruoja architektūros figūras, paversdama jas sfinksiniuems raidėmis, kurios „dar tobulina savo tobulybę.“

ŠMC taip pat galima apžiūrėti G. Makarevičiaus piešinius. Nors pastarajį dešimtmetylį šis menininkas labiau žinomas kaip dokumentinių filmų kūrėjas ir scenografas, tapo išprasta, kad kas kiek laiko jis vis surengia piešinių parodą. Ar šia veikla jis tenkina kokį nors slaptą įgeidį, ar mano, kad šitaip užsidirbs „bonus“ kaip įvairialypis menininkas – mums paslaptis, tačiau viešumoje tvirtinama, jog pomėgis piešti – tai spontaniška, jokių kūrybinių programų ir siekių nesustatyta paralelinė veikla, kurią paskatina atsitiktiniai impulsai: noras atkartoti kasdienybėje matytą vaizdą, situaciją, sapną ar tiesiog atliliki fizinių piešimo veiksmą, kurio metu, laisvai vedžiojant ranką popieriuje, gimsta anoniminiai portretai, erotiniai vaizdai ir fantastizoj, išskeliančios į paviršių įvairias fobijas.

B. Kasparavičiūtės ir K. Šapokos parodą „Meno sparnai“ būtų galima pavadinti „tipiška meno kritiko paroda apie tai, kaip gerai jis išmano meną“, ir tai nebūtų visiška netiesa, nes K. Šapoka ir yra meno kritikas. Būtent dėl to be jokiu neišgiamu konotacijų įžangoje šią parodą padavinau „absurdžiausia“. Visų pirmą jis nesibodi apie eksponatus kalbėti kaip apie rekvizitus, „atliekančius tapybos vaidmenį“, antra, kaip išprasta meno kritikui ir kaip išryškėja šioje parodoje, K. Šapoka savo kūryboje remiasi kitais kūriniiais.

Nuo kovo 17 d. Šiuolaikinio meno centre veikia nuolatinė J. Mačiūno *Fluxus* kabineto eksposicija, pastaraisiais metais keliavusi po Europos muziejus kartu su paroda „*Fluxus – Rytai: Fluxus tinklai Vidurio Rytų Europoje*“. Kabinete eksponuojami svarbiausiai tarptautinio *Fluxus* judėjimo dalyvių, tokiių kaip Jurgis Mačiūnas, George'as Brechtas, Dickas Higginsas, Alison Knowles, Shigeko Kubota, Benas Vautieris, Mieko Shiomi, Henry Flyntas, La Monte Youngas, Yoko Ono, Ay-O ir kt., darbai. Kabineto rinkinys puikiai atskleidžia tarpdisciplininę *Fluxus* veiklą, XX a. 7 dešimtmetylje pakeitusių vaizduojamojo meno smarpaitą. Cia eksponuojamos garšiuos *Fluxus* „išvykių“ partitūros (tarp kurių – J. Mačiūno „In memoriam Adriano Olivetti“, 1961) ir jų dokumentacija, nuotraukos iš etapių Fluxus festivalių Nicoje (Prancūzija), Vupertalyje (Vokietija) ir Niujorke (JAV), *Fluxus* leisti laikraščiai, menininkų leidiniai ir konceptualūs daiktų rinkiniai, taip pat keletas J. Mačiūno sukurtų manifestų. *Fluxus* kabinetas išskljuotas originaliai Y. Ono ir G. Brechto tapetais.

**89-ojo kūrybinio
sezono kovo mėnesio
repertuaras**

27 d., šeštadienį, 15 val. Tavernos salėje - Ingeros Hagerup „Stiklinė arbatos su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė - 1 val. Bilieta kaina - 25 Lt.

27 d., šeštadienį, 19 val. PREMJERA! Mažojoje scenoje - Dmitrij Lipskerovo „Jelena ir Šturmānas“. Vieno veiksmo groteskas. Režisierius Sergejus Paciukas. Spektaklio trukmė - 1.10 val. Bilieta kainos - 30, 40 Lt.

28 d., sekmadienį, 18 val. Mažojoje scenoje - Juhan Smul „Svečiuose pas pulkininko našlę“. Vienos dalies anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė - 1 val. Bilieta kaina - 25 Lt.

28 d., sekmadienį, 18 val. Penkojoje salėje - „Laimingi“. Dviejų dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klastra ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė - 2.30 val. Bilieta kaina - 40 Lt.

31 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje - Biljanos Srblianovič „Skėriai“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė - 3 val. Bilieta kaina - 30 Lt.

Kauno valstybinio dramos teatro fojė atidaryta dailininkė Giedros Purlytės-Mažrimienės tapybos paroda, skirta Teatro dienai. Teatro fojė atidaroma valandą prieš Mažosios scenos spektaklius. Paroda veiks iki gegužės 1 d.

Teatro kasa veikia kasdien 10.30-19 val. Informacija tel. 8-37 22 40 64, www.dramosteatas.lt. Bilietai taip pat platina TIKETA.LT.

Kauno valstybinis lėlių teatras

27 d., šeštadienį, 12 val. „Katės namai“. Pagal S. Maršako pasaką. Nuo 5 m. Režisierius A. Stankevičius. Bilieta kainos - 8, 10 Lt.

28 d., sekmadienį, 12 val. „Užburtos pilies pašaptis“. Mīslīnga istorija apie amžino meilės stebuklą. Nuo 6 m. Režisierius O. Žiugžda. Bilieta kaina - 10 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje ketvirtadieniais ir penkadieniais 11-17 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 10-14 val. Informacija tel. 8-37 22 0061, www.kaunoleles.lt.

Kauno kamerinis teatras

26 d., penktadienį, 18 val. Michalo Walczaka „Pirmasis kartas“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė - 2.15 val. Bilieta kainos - 24, 30 Lt.

27 d., šeštadienį, 18 val. spektaklis teatro dienos proga! „Spektaklis po spektaklio“. Monodrama pagal V. Šekspyrą. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė - 1 val. Bilieta kainos - 16, 20 Lt.

28 d., sekmadienį, 18 val. Lauros Shaine Cunningham „Mergvarkaris“. Dviejų dalių amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė - 2.35 val. Bilieta kainos - 24, 30 Lt.

31 d., trečiadienį, 18 val. Leonido Andrejevo „Judas Iskariotas“. Vyksmas su pertrauka. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė - 2.10 val. Bilieta kainos - 20, 25 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje darbo dienomis 14-18 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 11-17 val. Informacija tel. 8-37 228 226. Bilieta galima užsisakyti interneto svetainėje www.kamerinisteatas.lt, elektroniniu paštu info@kamerinisteatas.lt arba įsigyti BILIETAI.LT ir „Bilietai Pasaulis“ prekybos vietose.

28 d., sekmadienį, 16.30 val. Kauno arkikatedroje baziliuko - Jozefo Haydno „Septyni paskutiniai Jėzaus Kristaus žodžiai“ dvieju smukams, altui ir violončelei, op. 51 Nr. 1-7. Atlikėjai: Kauno styginių kvartetas - Karolina Beinarytė (smukas), Dalia Terminaitė (smukas), Eglė Karžinauskaitė (altais), Saulius Bartulis (violončelė). „Septynis paskutiniai Jėzaus Kristaus žodžiai“ aiškina J. E. Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius.

Vaikų ir jaunimo teatras „Vilkolakis“

(Kovo 11-osios g. 108, Kaunas)

28 d., sekmadienį, 12 val. S. Ivanauskaitės „Kaip Pagrundukas išminties ieškojo“. Neįmantrus kulinarinis receptas šiokiadiniams ir šventėms.

Informacija ir bilieta rezervavimas tel. 313712 (10-15 val.), www.vilkolakis.lt, teatras@vilkolakis.lt.

Nemunas

ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas - (8-37) 322244

El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com

Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079

Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos raštojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405

Spausdino UAB „ArxBaltica“

Tiražas 1500

Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

25 d., ketvirtadienį, 18 val. Frederiko Lou „Manno puikioji ledi“. 100-asis spektaklis. Triju dalių miuziklas. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Frieder Klein (Austrija), kostiumų dailininkė Hanna Wartenegg (Austrija). Spektaklio trukmė - 3.30 val. Bilieta kainos - 10, 15, 25, 30, 35, 40, 100 Lt.

26 d., penktadienį, 18 val. Džono Kanderio, Fredo Ebo, Džojaus Mastero „Kabaretas“. Triju dalių miuziklas. Pastatymo muzikinis vadovas Petras Geniušas, režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Julius Geniušas, choreografas Andrius Kurienius, scenografe Laura Luišaitytė, kostiumų dailininkė Vilma Galeckaitė-Dabkienė, chorumeisterė Rasa Vaitkevičiūtė. Spektaklio trukmė - 3.10 val. Bilieta kainos - 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

27 d., šeštadienį, 18 val. „Triju minučių romanas“. Dviejų dalių tango spektaklis. Choreografas Andrius Kurienius, dailininkė Marta Vosylėtė. Spektaklio trukmė - 2 val. Bilieta kainos - 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

28 d., sekmadienį, 12 val. Ričardo Rodžerso „Muzikos garsai“. Dviejų veiksmų miuziklas visai šeimai. Režisierius Nerijs Petrokas, dirigentas Julius Vilnonis, dailininkė Virginija Idzelytė. Spektaklio trukmė - 2.45 val. Bilieta kainos - 5, 10, 12, 15, 18, 20, 50 Lt.

28 d., sekmadienį, 18 val. Sai Kolmano „Mieloji Čarit“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Kęstutis Jakštėnas, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Marija Rubačiūtė, choreografas Aurelijus Liškauskas. Spektaklio trukmė - 3.30 val. Bilieta kainos - 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

Teatro kasa dirba 11-14.00, 14.45-18 val. Poilsio diena - pirmadienis. Informacija tel. 8-37 22 87 84, el. p. administatore@muzikinisteatas.lt.

27 d., šeštadienį, 18 val. V. Balsio „Žmogus medyje“. Vienos dalies tragikomedija. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė - 1.30 val. Bilieta kaina - 25 Lt.

28 d., sekmadienį, 12 val. A. Dilytės „Sibabrinių fėjos šaukšteliš“. Spektaklis visai šeimai. Režisierė A. Dilytė.

28 d., sekmadienį, 15 val. „Katytė „P“. Pagal E. Ensler piezę „Vaginos monologai“. Spektaklis tik suaugusiesiems. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė - 1.30 val. Bilieta kaina - 35 Lt.

30 d., antradienių, 19 val. G. Gugevičiūtės „Mokėk - duosiu“. Spektaklis-pokštės. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė - 1.10 val. Bilieta kaina - 30 Lt.

31 d., trečiadienį, 19 val. Mindaugo Valiuko „Septyniolika“. Groteskas. Režisierė Edita Prakuliauskaitė-Milienė. Spektaklio trukmė - 1.15 val. Bilieta kaina - 20, 25 Lt.

Bilietai teirautis: M. Daukšas g. 34. Tel. 8-37-408470, 226090, www.mazasisteatas.lt

Kauno tautinės kultūros centras

(A. Jakšto g. 18)

25 d., ketvirtadienį, 18 val. gavėnios vakarojimai su folkloro ansambliu „Sodyba“ (vadovė Jonė Špakauskienė).

26 d., penktadienį, 17 val. paskaita „Palaiminimas persekiojamiesiems“. Lektorius Aleksandras Žarskus. 18.30 val. susitikimas „Širdis - gyvasties šaltinis“. Dalyvauja dailininkė Lina Opulskienė.

30 d., antradienių, 14 val. nemokamas seminaras pedagogams „Folklorizmas: šiandiena ir perspektyvos“. Veda etnologė Laura Lukenskiė. 17 val. mokymai suaugusiesiems „Margučių raštai. Kiaušinių marginimas vašku. II dalis“. Veda dailininkė Rita Juodytė. Atsinešti virtų kiaušinių. Registracija į anksto tel. 867936715.

31 d., trečiadienį, 18 val. paskaita „Velykų papročiai ir margučiai“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

Informacija tel. (8-37) 40-71-35, www.ktkc.lt.

31 d., trečiadienį, 18 val. galerijoje „Meno parkas“ (Rutušės a. 27, Kaunas) - galerijos „La X.I.N.A Art“ (Barcelona, Ispanija) paroda „Šešelių teatras“. Menininkai: Benxamin Alvarez, Toni Clos, Xesco Merce, David Tarancon, Jose A. Troya, Marc Vilallonga. Kuratorius: Xesco Merce. Atidaryme dalyvaus Ispanijos ambasados Lietuvoje ambasadoriaus pavaduotojas p. Manuel Hernández Gamallo.

KMTKC studija „Kadras“

(A. Mickevičiaus g. 2, Kaunas)

30 d., antradienių, 15 val. paskaita „Šiuolaikinė fotografia“. Lektorius fotomenininkas Romualdas Požerskis.

26 d., penktadienį, 18 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) - poezijos ir muzikos vakaras „Anapus Baltos laiko drobės“, skirtas poetu, kunigo, teologijos mokslo daktaro Ricardo Mikutavičiaus 75-osioms gimimo metinėms. Vakare dalyvaus poetas Marcelijus Martinaitis, poetas, kunigas Skaidrius Kandratavičius, aktorė Virginija Kochanskytė, fortepijoninės trio Inga Kuizinaitytė (smuikas), Mykolas Rutkauskas (violončelė), Ernesta Aleksiutė (fortepijonas).

30 d., antradienių, 17.30 val. vakaras su knyga - Dalios Urnevičiūtės mažasis romanas „Leona“. Vakare dalyvaus literatūrologė dr. Seiveiga Daugirdaitė, poetė Ramutė Skučaitė, knygų redaktorė Margarita Dautartienė, leidyklos „Versus aureus“ vyriausioji redaktorė Romualda Brastavičienė, aktorė Aldona Vilutytė, menotyrininkė Laima Kreivytė.

Balandžio 1 d., ketvirtadienį, 17.30 val. rašytojos Vidmantės Jasukaitytės eileraščių knygos „La Loba / Kas už nieko“ pristatymas. Vakare dalyvaus rašytoja Vidmantė Jasukaitytė, literatūrologė dr. Žydrėnė Kolevinskienė, literatūros kritikas Valentinas Sventickas, skaitovė, rašytoja Rasa Velijevaitė, dainininkė Rasa Jazukonytė.

Smulkesnė informacija tel.: (85) 2629627, (85) 2617727; el. paštas: rasytojuklubas@aiva.lt.

24 d., ketvirtadienį, 17 val. Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje (V. Putvinskio g. 55) viešės kompaktinių plokštelių leidyklos „Celestial Harmonies“ produseris Eckartas Rahnas, pristatysiantis penkių kompaktinių plokštelių ciklą „Visi M. K. Čiurlionio kūriniai fortepijonui“.

25 d., penktadienį, 16 val. parodos „Sodžiaus lobiu ieškotojai“ atidarymas. Paroda skirta ilgametėj M. K. Čiurlionio dailės muziejaus direktoriui, menotyrininkui ir pedago-gu Pauliaus Galanės 120-osioms ir solistės, lietuviškos opeiros pradininkės Adelės Galaunės 115-osioms gimimo metinėms paminėti.

27-28 d., 12-17 val. savaigalis šeimoms. Kiekvienas ateinantis turėtų atsinešti po kietai virtą kiaušinių. Savaigali visi vaikicių iš muziejų išleidžiami nemokamai. Tėveliams bilieta kaina - 6 litai.

Papildoma informacija www.ciurlionis.lt.

30 d., antradienių, 17 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Kauno paveikslų galerijoje (K. Donelaičio g. 16) - projektas „Paskutinį mėnesio antradienį pasimatymas su...“ kviečia meno mylėtojus neformalioje aplinkoje tiesiogiai pabendrauti su tapytoja Aušra Barzdukaite-Vaitkiniene.

25 d., ketvirtadienį, 12 val. Kauno miesto rotušėje geriausiai Kauno miesto 2009 metų teatralams jau 13 kartą bus įteikiami aukščiausi Kauno teatralų apdovanojimai „Forūtūnos“ statulėlės ir diplomai.

30 d., antradienių,

Kauno karuselė

Jau 38-ąjį kartą Kauno kultūros centras „Tautos namai“ sukvietė mėgėjų teatrų trupes į kasmetinį festivalį „Kauno rampa“, trukusį net keturių dienas, nuo kovo 17 iki 20 d. Tradicinis renginys, „Tautos namai“ organizuojamas nuo 1973 m., kadaise burdavęs draugę tiki Kauno mėgėjiskus teatrus, vėliau virtęs tarptautiniu, pastaraisiais metais taip Lietuvos teatrų švente. „Kauno rampos“ pradininkas, Kazio Binkio suaugusiųjų mėgėjų teatras, iki šiol yra pagrindinis festivalio organizatorius ir dalyvis.

Jau įprasta, kad festivalyje neapsieinama be profesionalių aktorių pasirodymų. Šikart „Kauno rampą“ atidare profesionalių aktorių (N. Narmontaitės, D. Kazragytės, T. Erbréderio ir S. Neverdienės) komanda, pristačiusi tragediškai šou „Eik tu... peklon!“.

Antrają dieną į sceną buvo kviečiamā Kauno „Varpo“ gimnazijos teatro studija „2 gnas“, parodžiusi etiudų rinktinę „Pagineža“. Nebuvo pamiršti ir mažieji žiūrovai – Kauno Senamiesčio pagrindinės mokyklos teatro studija „Džiugėnėlė“ pasiūlė pasaką žaidimą vairams „Trys parsūkai“.

Festivalis kaip niekad buvo gausus premjerų – asociacija „Teatrotas“ jų pristatė net dvi: dvių dalių spektaklį „Kaimynas“ pagal M. Ivaškevičiaus pjesę, naganėjančią šiaisiai laikais itin mėgstamą kaimynų santykį temą, ir mistinę dramą „Riba“. Premjeros nenuisileido ir šventės šeimininkai – Kazio Binkio teatro jūnimo trupė parodė „Meistrų miestą“, novatorišką spektaklį-fantaziją, o suaugusiųjų – spektaklį „Žaidžiame katėmis“, piešusį labai skirtingų našlėmisi lūkusių moterų portretus.

Paskutinis šventės akordas – Joniškio kultūros centro suaugusiųjų teatras „Žiburyš“, Lietuvos mėgė-

ju teatru apžiūros „Atspindžiai – 2009“ laureatai, ir jų juodojo humoru komedija „Mėsmalė“.

Jaukuose namuose su knyga. Kogero, taip turėjo vadintis dar žiemiskai žvarbią kovo 17 d. salone „Jaukūs namai“ vykės knygos pristatymas. Senosiose Šančių kareivinėse įsikūrės salonas, kitaip nei daugeliis komercinių istaigų, rūpinasi ne vien pelnu, bet ir buria bendruomenę, puoselėja menišką dvasią ir žmogišką šiltumą. Dažnai net po darbo valandų ten su pyragaičiais zuja pasidabinusios ponios, cirpia smuišas ar verda diskusijos apie gyvenimą, meną ir ne tik.

Sūkšt sveciuotasis ypač garbiningo svečio. Profesorius Jurgis Vanagas pristatė užpernai išleistą, pernai papildytą ir pagražintą Šančių istorijos rinkinį „Sancių praeities takais“. I knygą sugulė prisiminimai, istorinių saltinių faktai, periodikos leidinių išstraukos, net Šančiuose vartoto žargono žodynėlis.

Taigi visos Šančių realijos nuo Napoleono iki Smetonos. Autoriui buvo svarbu, kad kadaise tokis turtinės Šančių priemiesties gyvenimas nenugrimztu užmarštin, kad neišsimėtytų nuotraukos, neisbluktu veidai. Gražių J. Vanago iniciatyvą gyre architektas, kolekciniukas Algimantas Miškinis.

Labiausiai autorius liūdina Šančių nūdieną – abejingį žmonės, nykstantys pastatai, niokojamas istorinis paveldas, moralinis ir kultūrinis nuosmukis. Galimų sprendimų paieškos tąvakan ilgai negeso – kalbėta ir Šančių seniūno, ir savanorių, esamų ir buvusių Šančių gyventojų.

Kovo 16 d. VDU galerijoje „101“ atidaryta Algimanto Kezio fotografijų paroda „Miestovaizdžiai“. Tai tik pirmasis stabtelėjimas, nes vėliau paroda bus eksponuojama VDU Menų centre. Autorius, nors dirba ir gyvena svetur, gerai žinomas Lietuvoje, surengė čia ne vieną paro-

dą. Lietuvos archyvai ir muziejai papildyti jo dovanotomis fotografiomis, filmais ir kita archyvine medžiaga, nes Čikagoje A. Kezys labai aktyviai ją kaupė, buvo tikras visuomenininkas.

Parodoje „Miestovaizdžiai“ pristatomi kelionės po pasaulį fotografiniai išpuštiai, kurie į atskirus ciklus suskirstyti geografiškai – pagal aplankytas šalis. „Autoriui svarbu ne dokumentiškai fiksuoji lankomos šalies vietas bei žmones, bet kelionės metu patirtą išpūdį transformuoti įsiklausant į detalę, atskleidžiant pastato, gatvės ar žmogaus charakterį.“ Parodoje ypač ryškūs architektūros elementai, kuriuose fotografas sulieja į visiškai naujus ir savitus darinius, pažvelgia į juos nauju rakursu. Portretuose ryškėja ir etniniai savitumai, ir keistos, bet universalios išraiškos, nuotaikos.

Parengė
Evelina VOITIECHOVIČIŪTĖ,
Aurina VENISLOVAITĖ
ir Audronė MEŠKAUSKAITĖ

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Pirmoji eskadrilė“

Gediminas JANKAUSKAS

Filmai apie narsius aviatorius ekranoose pasirodo gana dažnai. Prieš kelerius metus matėme net penkis „Oskarus“ laimėjusį JAV režisierius Martino Scorsese's „Aviatorių“ – istoriją apie ekscentrišką milijonierių Howardą Hughesą, pamisusį dėl aviacijos ir Hollywood gražuolių. Kiek anksčiau buvo monumentalusis „Perl Harboras“, sentimentalios melodramos istoriją įkomponavęs į grandiozinę Antrojo pasaulinio karo panoramą. Visai nesenai pasaulyje ekranoose pasirodė išpūdingai nufilmuota biografinė drama „Amelija“, skirta narsiai pilotei

Amelijai Earhart. Ji 1932 m. ryžosi skrydžiu per Atlantą, vėliau demonstravo vis kitus naujus rekordus, o 1936-aisiais užsimanė apskristi Žemės rutuli, bet žuvo nepasiekusi specialiai jai paruošto nusileidimo tako Papua-Naujosios Gvinėjos teritorijoje.

Antradienė, kovo 30 d., Kitokio kino klube rodoma karinė drama „Pirmoji eskadrilė“ nukels į Pirmojo pasaulinio karo laikus ir primins gražios internacinalinės draugystės faktą. Itakingiausiai JAV generolai dar neskuba veltis ne į savo karą, o keletas amerikiečių savanorių jau nori išsilieti į Prancūzijos aviacijos gretas. Taip legendinė Lafajeto eskadrilė papil-

do Bleinas Roulingsas, Viljamas Džensenas, Judžinas Skineris ir kitie bebaimiai „jankiai“. Skraidytie kol kas nemoka, betgi su sparais gimbsta tik angelai. Na, o lankūnai skraidytis išmoksta greitai. Ypač tada, kai jiems vadovauja tokie oro asai kaip pašėlės prancūzų leitenantas Teno ir reiklusis amerikiečių instruktoriai Kesiidis.

Filmas imponuoja virtuoškai nufilmuotomis skrydžių ir oro mūsių scenomis. Kiek prasčiau „Pirmosios eskadrilės“ autoriams sekasi vaizduoti įvykius žemėje ir atskleisti personažų charakterius. Panašu, kad jiems pritrūko tokio dėmesio kaip orlaivių piruetams, todėl dvikovos, vykstančios oro platybėse, yra išpūdingesnės už dramatizmo taip pat nestokojančias tarptautinės eskadrilės narių biografijas, projektuojanas į Pirmojo pasaulinio karo realių foną.

kiekvienas jų išreiškė meilę Prancūzijos sostinei trumpa novele. Taip gime magiškų istorijų kaleidoskopas apie džiaugsmą, mirtį, pasiukojimą, viltį ir, žinoma, meilę.

LNK „Snobo nakties“ seanse nepraleiskite progos pažiūrėti „Hamleto“ (sekmadienis, 23.40 val.), kurį režisavę ir pagrindinį vaidmenį atliko britų aktorius Kennethas Branaghas, mokantis atrakinti duris į sudėtingą Williamo Shakespeare'o kūrinių pasauly ir ne kartą talentingai inscenizavęs Stratfordo genijaus kūrinius. Si kartą jis pasiryžo „Hamleto“ pjesė tekstą į ekraną perkelti be kipiūrų, be to, labai pasistengę išsvengti akademinio nuobodulio. Jam talkina visas būrys puikių aktorių, kurių galerijoje trumpai šmēsteli ir kviešinė žvaigždė Gerardas Depardieu.

Gera alternatyva „Hamletui“ – tuo pat metu rodomas kitas Didžiojoje Britanijoje sukurtas filmas „Džudas“ (sekmadienis, 0.10 val., TV3). Tai didžiojo anglų rašytojo Tomo Hardy romano „Džudas nepastebimasis“ ekranizacija. Inteligenčias, tačiau visai nepraktikas kaiamo jaunuolis Džiudas Foulis (aktorius Christopheris Ecclestonas) kimba į mokslus, naivai manydamas, kad igyptos žimios jam padės tapti savo likimo šeimininku. Tačiau kelią į išsvajotų universitetą jam pastoja apskriroji Arabela. Jos ir Džudo greita santuoka nebus laiminga, nes joje stigs paties svarbiausio – meilės. Jų Džiudas patirs gerokai vėliau, kai sutiks emancipuotą savo pusseserę Sju (jų suvaidinusią aktorę Kate Winslet matysime ir „Hamlete“).

Savaitgalis prie televizoriaus

Gerų ir dar geresnių filmų savaitgalis

Gediminas JANKAUSKAS

Naujoje TV3 rubrikoje „Oskarų šeštadienį“ pamatysime keturiais JAV kino meno akademijos prizais apdovanotą kriminalinę dramą „Šioje salyje nėra vienos senukams“ (22.00 val.), kurią broliai Ethanas ir Joelis Coenai sukūrė pagal Pulitzerio premijos laureato Cormaco McCarthy kriminalinį romaną. Filmo pavadinimas paimitas iš Williamo Yateso poemos „Kelionė į Bizantiją“. Tiesa, poezijos klasiko autoritetu, išskyrus vieną eilutę, autoriai daugiau niekaip nesiremia. Filmo siužetas ne kartą „mėto pėdais“, nuklysdamas į šalutines linijas, kad artėjant atomazgai susietų ir suvyniotų visas padrikas gijas į vieną neilogiškų atsitiktinumų kamuoli.

Nuo kai kurių kitų savo filmų, pa- sižymėjusių ryškiu barokiniu spalvingumu, naujasis broliai Coenų opusas skiriiasi lakonišku minimalizmu. Čia negailestingai „amputuo- ta“ viskas, kas tik gali blaškyti dėmesį. O tai, kas liko, prikausto žiū-

rovo žvilgsnį prie taikliai pastebėtų detalių, kurios kuria ir bendrą filmo atmosferą, ir ypatingą emocinį klimatą.

„Senukų“ siužetas primena sniego griūtį, kurią išprovokuoja vienas neatsakingas poelgis. Kai placiai išsilieja smurto banga, jai užkirsti kelio neįmanoma. Viskas prasidesta tada, kai gūdžiuose Teksaso valstijos užkampio prerijose Vietnamo karo veteranas Levelynas Mosas (aktorius Joshas Brolinas) aptinkta šiurpą keliantį vaizdelį – penkis dykumos palikus automobilius, krūvą ginčiavusios lavonų, didžiulę partiją meksikietiško heroino, o netoliše – lagaminą su dvemis milijonais „žaliųjų“. Kadangi numirėliams pinigai ne reikalingi, kaubojuos nusprendžia sij niekieno turta prigausti savo namuose. Kad ši netikėta sėkmė žada naujų didelių problemų, herojui (ir žiūrovams) aišku iš karto.

Režisierius Darreno Aronofsky drama „Versmė“ (šeštadienis, 0.35 val., TV3) taip pat duos gražaus peno kino gurmanams bei

tiems, kurie tiki reinkarnaciją. Filmą sudaro trys siužetinės linijos, apimančios skirtinges laikotarpus – šiandieninę dabartį, XVI a. ir sunkiai išsaivaudojamą ateitį (XXVI a.). Visas tris istorijas sieja aktoriaus Hugo Jackmano vaidinami personažai ir mistinis gyvybės medis, kurio ieško šių laikų gydytojas, XVI a. Ispanijos karzygys konkistadoras ir tolimos ateities astronautas. Išpūdinė šio filosofinio pasakojimo foną sudaro jausminga kompozitoriaus Clinto Mansello muzika ir unikalūs vizualiniai efektais (teigiamai, kad jie sukurti be kompiuterio).

Malonai nustebinti turėtų ir „Krepšininko dienoraštis“ (sekundienis, 20.55 val., TV6), kuriame, dar nebūdamas pasaulinė garsenybė (paprasčiau kalbant, prieš pasirodant „Titanikui“), 1995 m. Leonardo DiCaprio suvaidino skaudžią žmogiškojo nuopuolio istoriją. Šešiolikmetis Džimas Kerolas rašo eiles ir žaidžia krepšinį. Tačiau, nenorėdamas išsiskirti iš bendraamžių, jis pradeda vartoti narkotikus. Džimas ir

jo draugai puikiai žino, kad iš skurdžių Niujorko kvartalu ištrūkti jiems gali padėti tik sportas. Tačiau prazūtingas potraukis kvaishalams daro savo. Narkotikams visada reikia pinigų, todėl draugai ima vagiliauti. Ir, žinoma, įklimpta dar giliau.

Beviltiškoje situacijoje atsiduria ir filmo „Pakartota žmogžudystė“ (sekundienis, 23.40 val.), kurį režisavę ir pagrindinį vaidmenį atliko britų aktorius Kennethas Branaghas, mokantis atrakinti duris į sudėtingą Williamo Shakespeare'o kūrinių pasauly ir ne kartą talentingai inscenizavęs Stratfordo genijaus kūrinius. Si kartą jis pasiryžo „Hamleto“ pjesė tekstą į ekraną perkelti be kipiūrų, be to, labai pasistengę išsvengti akademinio nuobodulio. Jam talkina visas būrys puikių aktorių, kurių galerijoje trumpai šmēsteli ir kviešinė žvaigždė Gerardas Depardieu.

Gera alternatyva „Hamletui“ – tuo pat metu rodomas kitas Didžiojoje Britanijoje sukurtas filmas „Džudas“ (sekundienis, 0.10 val., TV3). Tai didžiojo anglų rašytojo Tomo Hardy romano „Džudas nepastebimasis“ ekranizacija. Inteligenčias, tačiau visai nepraktikas kaiamo jaunuolis Džiudas Foulis (aktorius Christopheris Ecclestonas) kimba į mokslus, naivai manydamas, kad igyptos žimios jam padės tapti savo likimo šeimininku. Tačiau kelią į išsvajotų universitetą jam pastoja apskriroji Arabela. Jos ir Džudo greita santuoka nebus laiminga, nes joje stigs paties svarbiausio – meilės. Jų Džiudas patirs gerokai vėliau, kai sutiks emancipuotą savo pusseserę Sju (jų suvaidinusią aktorę Kate Winslet matysime ir „Hamlete“).